

UNIVERSITETET FOR MILJØ- OG BIOVITENSKAP

Forord

Denne masteroppgaven markerer avslutningen på fem års studie ved Institutt for naturforvaltning, Universitetet for Miljø- og Biovitenskap på Ås. Det er en 30 poengs oppgave i Naturforvaltning, som utgjør et semesters arbeid.

Det var ikke en maseroppgave innen arealforvaltning jeg hadde sett for meg når jeg først begynte mine studier av naturforvaltning. I løpet av studietiden har jeg vært innom flere emner som handler om arealer og planlegging, og jeg har funnet området mer og mer interessant ettersom kunnskapen min har økt. Med kunnskapen kom en ny forståelse av hvor viktig og sentralt arealforvaltningen er, og ikke minst hvor stor innvirkning forvaltning av våre arealer har på mange samfunnsområder. Mitt interesseområde har alltid ligget ved natur og naturverdier. Arealforvaltningen er en sentral faktor som i stor grad er med på å påvirke naturen rundt oss. Avgjørelser gjort i forhold til hvordan vi forvalter våre arealer kan ha en innvirkning på hvordan et naturområde vil fungere.

Jeg vil med dette rette en takk til min veileder, Sissel Rogne, for hjelp og innspill i gjennom arbeidet med oppgaven. I tillegg vil jeg takke informantene i kommunene som har stilt opp. Min mor, som har støttet meg med hjelp og oppmuntrende ord når jeg har trengt det som mest, fortjener en stor takk. Stor takk til korrekturleserne, til min søster og til alle som har kommet med små og store tips, og råd på veien. Til slutt takk til alle som har holdt ut med all min frustrasjon, glede, oppturer og nedturer gjennom månedene arbeidet har vart.

Helene Nalum Olsen

Ås, 2013

Sammendrag

Norge er et land med økende befolkningsvekst. Spesielt er det kystnære østlandsområdet presset i forbindelse med arealbruk, mye av årsaken kommer av beliggenhet med en attraktiv kyststripe. Flere mennesker betyr mer arealbruk og mer arealbruk betyr et større behov for en god planlegging av arealene. For å kunne oppnå en bærekraftig bruk av arealene er arbeidet med planlegging og utviklingen av hensiktsmessige løsninger en viktig politisk oppgave både på nasjonalt-, fylkes- og kommunenivå. Et av målene fra stortinget er å samordne arealplanleggingen på regionalt og lokalt nivå, slik at den fremmer en ønsket arealbruk og dermed en ønsket samfunnsutvikling i landet.

Staten utarbeider lovverket og retningslinjene. Bestemmelsene blir videreført til den regionale og kommunale planleggingen. I denne studien er det sett på hvordan naturmiljøet blir ivaretatt i forhold til planarbeidene regionalt og lokalt i fylket Vestfold. Det er gjort en intervjustudie av to utvalgte kommuner i fylket for å se nærmere på kommunenes praksis. Vestfold er et fylke med press på arealene fra ulike interesser, spesielt andelen jordbruk og kulturminner spiller inn i planlegging og utviklingsprosesser.

I dette studie er representanter fra to utvalgte kommuner innen fylke blitt intervjuet slik at jeg kunne få et innblikk i praksisen av arealforvaltning lokalt, spesielt med tanke på naturmiljøet. Begge kommunene gir uttrykk for at lovverket følges og som forventet for Vestfoldregionen er det landbruket, kulturminner og kystområdene som skaper utfordringer lokalt. Det er to funn som skiller seg ut som forskjeller i de undersøkte kommunene. Dette er lokalpolitikernes og arealplanleggerens betydning for hvordan naturmiljøet blir ivaretatt, og planleggerne i kommunens tolkning av lovverket med tanke på skjønn. Det som påvirker hvordan en kommune ivaretar naturmiljøet mest er skjønnen hos planleggeren. Det viser seg gjeldene at det er en forskjell i forståelsen av lovverket hos kommunene. Dette kan grunne i manglende praksis og erfaringer med den relativt nye naturmangfoldloven. Naturmangfoldloven er den viktigste loven vi har med tanke på ivaretagelse av naturmangfoldet.

Denne studien viser at naturmiljøet i seg selv blir ivaretatt etter intensjonene i lovverkene, da først og fremst plan og bygningsloven og naturmangfoldloven. For at dette skal fungere er det viktig med en god planlegging og et godt lovverk, samt god kunnskap og forståelse fra de som utøver planleggingen av samfunnet slik at man kan få til best mulige løsninger for alle.

Abstract

Norway is a country with increasing population growth. In particular the eastern area by the coast is pressured regarding land use and the biggest reason is the attractive location with a coastline. More people mean more use of land, and more use of land means a greater need for good planning of these areas. In order to achieve a sustainable use of the areas, planning and development of appropriate solutions are an important political task on all levels, national, regional, and local. One of the Parliament goals is to coordinate the planning of the areas between the regional and local levels so that it will promote a desired use of area and by that a desired social development in the country.

The government prepares legislation and guidelines. These provisions and guidelines are used in the regional and municipal planning of the areas. In this study we have examined how the environment is protected by the planning regionally and locally in the county of Vestfold. By using interview studies of two selected municipalities in the county, I have looked into the municipal practices. Vestfold is a county with a lot of pressure on its areas from a various interest, particularly the proportion of rural and cultural heritage plays into the planning and development processes.

In this study I have interviewed representatives from two selected municipalities in the county of Vestfold to get an insight on how area management is practiced, especially regarding the environment. Both municipalities have stated that laws are followed, and as expected agriculture, cultural heritage, and coastal areas pose challenges locally in Vestfold. There are two findings that stand out as differences in the chosen municipalities. It is the local politicians and the area planners in the municipalities that impact how the environment is safeguarded. It is also the area planners in the municipalities interpretation of the legislation in terms of judgment. What effects how a municipality maintains the natural environment is mostly judgment of the area planners. It shows that there is a difference in interpretation of the legislation in between the municipalities. This may be because of a lack of practice and experience with the relatively new biodiversity law. *Naturmangfoldloven* is the main law we have in terms of safeguarding biodiversity.

This study shows that the natural environments are protected by the legislation, first and foremost *Plan og bygningsloven* and *Naturmangfoldloven*. For the legislation to be most functional it is important to have good planning and good laws, as well as knowledge and understanding from those who practice area planning in the municipality to obtain the best possible solutions for everyone.

Innholdsfortegnelse

Forord.....	I
Sammendrag.....	II
Abstract.....	III
1 Innledning.....	1
1.1 Bakgrunn for valg av tema.....	1
1.1.1 Planlegging.....	1
1.1.2 Press på arealene.....	2
1.1.3 Områders verdi.....	3
1.1.4 Valg av område.....	3
1.2 Valg av problemstilling.....	3
1.2.1 Avgrensninger.....	4
1.2.2 Begrepsavklaring.....	5
2 Teori.....	7
2.1 Arealplanlegging.....	7
2.2 Naturmiljøhensyn.....	7
2.2.1 Verdien av biologisk mangfold.....	8
2.2.2 Fragmentering.....	9
2.3 Konvensjon om biologisk mangfold.....	10
2.4 Lovverket.....	10
2.4.1 Grunnloven § 110b.....	11
2.4.2 Plan og bygningsloven.....	11
2.4.3 Naturmangfoldloven.....	12
2.4.4 Lov om jord.....	13
2.4.5 Lov om kulturminner.....	14
2.5 Det norske planesystemet.....	14
2.5.1 Statlig planretningslinjer.....	15
2.5.2 Regional planlegging.....	16
2.5.3 Kommunal planlegging.....	17
2.5.4 Medvirkning.....	18
2.6 Vestfold.....	19
2.6.1 Larvik og Stokke kommuner.....	20
3 Metode og data.....	21
3.1 Valg av metode.....	21
3.2 Datainnsamling.....	22

3.2.1 Undersøkelse av dokumenter	22
3.2.2 Intervju som metode	22
3.2.3 Intervjuguide	23
3.2.4 Utførelse av intervjuene	23
3.3 Databearbeiding.....	24
3.3.1 Transkripsjon av intervju.....	24
3.3.2 Intervjuanalyse og resultater fra undersøkte dokumenter.....	25
4 Materiell	26
4.1 Regionale bestemmelser for Vestfold	26
4.1.2 Regional plan for bærekraftig arealpolitikk.....	26
4.2 Larviks kommuneplan	27
4.3 Stokkes kommuneplan	28
5 Resultater.....	29
5.1 Undersøkelse av dokumenter	29
5.2 Analyse og tolkning av intervju	34
5.2.1 Arealplanlegging og planarbeid	34
5.2.2 Press og konflikter.....	35
5.2.3 Naturmangfold og verdi	36
5.2.4 Diverse.....	37
6 Diskusjon.....	39
6.1 I hvilke grad benytter kommunene aktivt lovene og andre politiske dokumenter for å bevare naturmiljøet?.....	39
6.2 Hvordan forvalter kommunene sitt naturmiljø og andre samfunnsinteresser?	42
6.3 Hvordan håndterer kommunene arealpress?.....	45
6.3.1 Medvirkning og konflikter	46
6.4 Forskjeller og likheter i de undersøkte kommunene	48
6.7 Vurdering av dataene.....	50
6.7.1 Feilkilder og validitet	50
7 Konklusjon og avslutning.....	53
8 Litteraturliste	54
8.1 Lover	54
8.2 Litterateur	54
Vedlegg	59
Vedlegg 1 Intervjuguide.....	59

1 Innledning

”Les fruits sont à tous, la terre n’est à personne”
Fruktene tilhører alle, jorden tilhører ingen.
Rousseau (1712-1778)

1.1 Bakgrunn for valg av tema

1.1.1 Planlegging

Norge er et land med økende befolkningsvekst. Befolkningen utnytter et større areal enn tidligere. I tillegg til et fast bosted har mange husholdninger en fritidseiendom. Spesielt det kystnære østlandsområdet er presset i forbindelse med arealbruk. For å kunne oppnå en bærekraftig bruk av bebygde og ubebygde områder er arbeidet med arealplanlegging og utviklingen av arealer med en hensiktsmessig løsning en viktig politisk oppgave både på nasjonalt-, fylkes- og kommunenivå.

I dag bygger det meste av planarbeidene som finnes på lov om planlegging og byggesaksbehandling, *plan og bygningsloven*, enten etter den gamle loven fra 1985 eller den nye loven fra 2008. I den nye loven settes det krav til en mer samordnet arealforvaltning. I de innledende bestemmelsene til andre del, plandelen, kan det leses at loven skal *”fremme helhet ved at sektorer, oppgaver og interesser i et område ses i sammenheng gjennom samordning og samarbeid om oppgaveløsning mellom sektormyndigheter og mellom statlige, regionale og kommunale organer, private organisasjoner og institusjoner og allmennheten”* (Plan og bygningsloven, 2008, sitat § 3). Planleggingen som skjer i dag skal gjenspeile de overordnede retningslinjene, slik at det innenfor et planområde finnes et felles grunnlag for virksomheten (Plan og bygningsloven, 2008). Ordet bærekraftig er tatt med i planleggingen, og gir et økt fokus på langsiktighet og konsekvenser av planleggingen.

Den nye plan og bygningsloven av 2008 har som formål å fremme en bærekraftig utvikling. Den er til for å bidra til en samordning mellom statelig, regional og kommunal bruk, vern av arealer, og sikre åpenhet, forutsigbarhet og medvirkning fra alle berørte parter, offentlige og private (Plan og bygningsloven, 2008). Kapittel 11 i loven pålegger kommunene å utarbeide en egen samfunnsplan og en arealplan for kommunen. Denne skal vise en sammenheng mellom fremtidig samfunnsutvikling og arealbruk (Plan og bygningsloven, 2008).

I 2009 kom enda en lov der ordet bærekraftig står sentralt. Dette er lov om forvaltning av naturens mangfold, *naturmangfoldloven*. Innføringen av loven skal sikre en økt bevisstgjøring

og et økt krav til å ta vare på det biologiske mangfoldet (Naturmangfoldloven, 2009). I tillegg finnes grunnlovens § 110b som gir allmenn rett til bærekraftig utvikling og et godt miljø. Disse lovverkene gir en rettleiding i hvordan naturmiljøet rundt oss skal forvaltes, og er med på å minne oss om verdien av å ta vare på landskapet.

De lovpålagte bestemmelsene gjør kommunenes arbeid med kommuneplanens areal- og samfunnsdel viktig. Det gir plikter og rettigheter som må tas til følge under den lokale utviklingen. De kommunale politikerne skal sette mål om hvordan de ønsker at kommunes utvikling skal se ut nå og i fremtiden. I tillegg skal kommunes målsettinger samsvare med de overordnede politiske retningslinjene som finnes, som for eksempel bevaring av truede arter, bevaring av strandsonen og allemannsretten. For at kommunen skal kunne opprettholde sin troverdighet ovenfor sine innbyggere er det viktig at lokalepolitikken samsvarer med det som blir prioritert og utrettet i kommunen.

Planleggingen er verktøyet som skal brukes til å avveie brukerinteressene i kommunen og finne løsninger som kommer samfunnet som helhet til gode. Hvilke saker og interesser som vinner fram, bruk eller vern, avhenger av mange faktorer. Argumenter, engasjement fra de ulike partene og hva de overordnede retningslinjene viser til og hva som er prioritert i forhold til kommunens egen utvikling er noen av disse faktorene. (St meld. 29 (1996-97)).

1.1.2 Press på arealene

Presset på arealene øker, særlig i kystområder er presset stort. Mange ulike interesser ønsker å utvikle seg og samfunnet er avhengig av nye arealer til utvikling for å holde oppe samfunnsstandarden. Innenfor et område er det store forskjeller i hva ulike interesser ser av verdier. Enkelte legger vekt på naturverdiene, mens andre ser på verdiene ut i fra hvilke utbyggingsmuligheter arealet byr på (St. meld. nr. 29 (1996-1997)). Ved å planlegge utviklingen på en god måte kan man sikre gode vilkår for flere interesser, nå og for fremtidlige generasjoner. For å oppnå dette må det stilles annerledes krav til planleggingen og utviklingen i dagens samfunn enn det er gjort tidligere. Det er viktig at planleggingen som forekommer har en standard og en langsiktig målsetting, slik at det som blir utviklet i dag også i fremtiden kan komme samfunnet til gode. Det er viktig at dagens planlegging er med på å sikre et vakkert miljø og et mangfold som vil overleve i fremtiden. For å oppnå alt dette er et av målene fra stortinget å *samordne arealplanleggingen* slik at den fremmer en ønsket arealbruk og dermed en ønsket samfunnsutvikling for fremtiden (St.meld. nr. 26 (2006-2007)).

1.1.3 Områders verdi

Noen arealtyper og områder finnes det mindre av enn andre. Kyst, høyfjell, vidder og kulturlandskap er eksempler på områder som ikke forekommer alle steder i landet, men som har stor verdi der de finnes. Arealtyper det er lite av skaper grunnlag for større konflikter enn arealtyper det finnes mye av (St. meld. nr. 29 (1996-1997)). I områder som allerede er preget av stor byggeaktivitet kan det virke uviktig å skulle ta vare på de få resterende grønne flekkene av opprinnelig natur. Et spesielt presset område er kysten rundt Oslofjorden og nedover på Sørlandet. Verdiene på arealene som finnes langs dette kystbelte er høye sett fra en utbyggers perspektiv. Sett fra friluftslivets perspektiv er også verdiene høye, men ikke i like stor grad økonomisk målbar. Når mange aktører ønsker å utvikle et område tett i tett kan det føre til at området blir utilgjengelig for allmennheten. For å møte konfliktene som oppstår i slike områder har regjeringen laget rundskriv *Statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning i strandsonen langs sjøen* (Miljøverndepartementet, 2011). Konfliktene som utgjør kampen om arealene gjelde ikke bare i tettbebygde strøk og langs kysten, men også utmarksstrøk og villmarkpregede områder. Det er fare for at områdene forsvinner på grunn av for eksempel veibygging og andre tekniske inngrep (St. meld. nr. 29 (1996-1997)).

1.1.4 Valg av område

Jeg valgte Vestfold fylke på bakgrunn av at det er et fylke som ligger i Oslofjordsområdet, det er et tettbefolket fylke i forhold til areal (Vestfold fylkeskommune, 2013) og et fylke med stort press på arealene fra ulike samfunnsinteresser. I tillegg er jeg født og oppvokst i en by innenfor dette fylket, noe som gir meg lokalkunnskap. Mer om Vestfold fylke under kapittel 2.6. Innenfor fylke valgte jeg meg ut Larvik og Stokke kommuner. Larvik og Stokke er to kommuner som er forskjellig i utforming og omfang, men de har allikevel mange fellestrekk. I tillegg har jeg god lokalkunnskap om en av kommune og god kjennskap til den andre. Kommunene har ulik politisk styring. Mer om kommunene under kapittel 2.6.1.

1.2 Valg av problemstilling

Jeg ønsker å studere hvordan naturmiljøet blir ivaretatt i forhold til andre samfunnsinteresser i to valgte kommuner, der jeg har lokalkunnskap. Jeg vektlegger spesielt hvordan naturmiljøet blir tatt hensyn til, og dermed fokuserer på ivaretakelsen av naturmiljøet gjennom planarbeider og praksis.

Min problemstilling lyder som følger:

”Hvordan blir naturmiljøet ivaretatt i arealplanleggingen i et fylke med stort arealpress vurdert ut fra arealplanleggingen i to utvalgte kommuner i Vestfold.”

Siden arealplanleggingen foregår på tre plannivåer, stat, region og kommune, har jeg tatt utgangspunkt i arealplanleggingens oppbygning. Dette for å få en indikasjon på hvordan naturmiljøet blir ivaretatt i de skriftlige arbeidene. Jeg har derfor valg meg ut noen underpunkter som jeg vil prøve å belyse i oppgaven:

- I hvilken grad benytter kommunene aktivt lovene og andre politiske dokumenter for å ivareta naturmiljøet?
- Hvordan forvalter kommunene sitt naturmiljø, og hvordan naturmiljø er ivaretatt i forhold til andre interesser i kommunen?
- Hvordan håndterer kommunene arealpress?
- Hvilke likheter og forskjeller finnes det i arealforvaltningspraksis i forhold til forvaltningen av naturmiljøer?

1.2.1 Avgrensninger

Denne oppgaven må begrenses slik at den blir gjennomførbar i løpet av et semester og 30 studiepoeng, tilsvarende fire måneder, på Universitetet for miljø og biovitenskap (UMB). Dette gir studiet begrensninger på hvor omfattende arbeidet blir og hvor dypt man rekker å se på ulike detaljer. Jeg har valg å konsentrere meg om naturmiljøet, og hvordan det tas hensyn til i fylket Vestfold og to utvalgte kommuner innenfor Vestfold. Under kapittelet 1.2.2 har jeg definert begrepet naturmiljø.

Planarbeidene som ligger til bakgrunn for undersøkelsen er kommunenes kommuneplanarbeider, med både samfunnsdelen og arealdelen. Kommuneplanene til de to kommunene jeg har fokusert på er bygd opp på to forskjellige måter, noe som gjorde det vanskelig å finne de rette elementene under de ulike temaer jeg har undersøkt. Jeg har valgt å se på samfunnsdelen av planarbeidene og bestemmelsene til arealdelen. Jeg har sortert ut og fokusert på de områdene som jeg mener har betydning i forhold til arealpress på naturmiljøet.

En annen plan jeg har valgt å fokusere på er *”Regional plan for bærekraftig arealpolitikk i Vestfold (RPBA)”*. Denne planen hadde høringsfrist 1. januar 2013. Det er forventet en politisk sluttbehandling i løpet av april 2013, altså midt i min skriveperiode. Jeg har allikevel valgt å vektlegge denne planen fordi det kom fram i intervjudelen at dette vil være en

styringsplan med vesentlig betydning for kommunene i regionen. Planen er et omfattende arbeid og inneholder 8 ulike samfunns mål. Jeg har her fokusert på de samfunns mål eller deler av samfunns mål som antagelig vil ha størst betydning for naturmiljøet i forhold til min oppgave. Det å fokusere på alle samfunns målene ville ha gitt et mer riktig bilde og et bedre resultat, men det blir dessverre alt for omfattende for denne studien.

I intervjudelen har jeg intervjuet arealplanleggere i de utvalgte kommunene. I den ene kommunen ble en person intervjuet, i den andre kommunen ble to personer intervjuet. Alle de tre informantene hadde relevante stillinger og tilknytning til kommuneplanarbeidet. Vestfold fylke har fjorten kommuner. På grunn av tidsavgrensningen kunne jeg ikke velge alle kommunene. Jeg valgte to kommuner fordi det ga muligheter til å sammenligne resultatene og praksis i disse kommunene. Jeg valgte kommunene utifra at jeg syntes det var interessant å se på kommuner som var forskjellige i størrelse, innbyggertall og politisk styring. Allikevel hadde kommunene mye av den samme arealproblematikken, som for eksempel landbruk, kystsone og edelløvskog.

1.2.2 Begrepsavklaring

Jeg har valgt å bruke begreper som kan ha litt forskjellig betydning i ulike settinger. Nedenfor er det gitt en definisjon av hva betydningen av begrepene er ment i denne oppgaven.

Naturmiljø

Ordet *naturmiljø* er sammensatt av de to ordene *natur* og *miljø*. Natur kan defineres som *opprinnelig eller medfødt egenskap* (Taule, 2001). Ordet miljø kan forstås som *omgivelser eller livskår* (Taule, 2001). I denne oppgaven har jeg valgt å bruke begrepet naturmiljø. Med naturmiljø mener jeg et samlet begrep av alt som har med natur å gjøre; biologisk mangfold, arter, grønne lunger, hager, parker i bystrøk, kulturlandskapet og alt annet av ulike naturområder.

Biologisk mangfold

Med *biologisk mangfold* mens mangfoldet av økosystemer, arter og genetisk variasjon innenfor artene, og de økologiske sammenhengene mellom disse komponentene. Det er den samme definisjonen som finnes i Naturmangfoldlovens § 3 (Naturmangfoldloven, 2009).

Bærekraftig utvikling

Begrepet *bærekraftig utvikling* ble internasjonalt kjent under verdenskommisjonen for miljø- og utvikling, også kjent som *Bruntlandkommisjonen*, i 1987 og definisjonen som finnes i

naturmangfoldloven § 3 c. Begrepet bygger på langsiktig tenkning og føre var prinsippet, og er definert som ”*utvikling som sikrer behovene til dagens generasjon uten å sette fremtidige generasjoners behov i fare*”. I dette er økologisk, økonomisk og sosial bærekraft inkludert (St. meld. nr. 26 (2006-2007)).

Føre – var - prinsippet

Føre – var - prinsippet er et prinsipp som både er ment for ”*å forebygge miljøskader og et krav om en restriktiv miljøpolitikk*”(Bugge, 2011, sitat s. 84) og et prinsipp om hvordan man skal håndtere usikkerheten når det er vanskelig å se utfallet på miljøet (Naturmangfoldloven, 2009). Naturen er sammensatt og kompleks, utallige komponentene henger sammen slik at endring i en komponent vil påvirke den neste. Blir noe tatt bort eller tilføyd vil dermed flere komponenter bli påvirket og resultatet er sjeldent lett å se på forhånd. Kunnskap om resultatet av virkningene er ofte mangelfull, og føre - var - prinsippet, også forklart som ”*forsiktighetsprinsippet*” tilsier at tvilen alltid skal komme naturen til gode (Bugge, 2011).

Arealpress- pressområder

Med *arealpress* og *pressområder* menes arealer der det er flere interesser som ønsker arealene til utbygging eller vern. Presset på arealet øker i takt med antall interesser for området. Med økt antall interesser for et areal, øker også verdien på arealet. Arealet har ulik økonomisk verdi eller egenverdi ut fra hva slags bruksområde det har.

Naturens egenverdi

I denne oppgaven går *naturens egenverdi* ut på at naturen har en egenverdi, og med det har den også rettigheter. Den har rett på et vern mot krenkelser, og herunder har alle livsformer og alt samspill i naturen har rett til å eksistere, uavhengig av nytteverdien for mennesket (NOU 2004: 28). Naturen kan sådan ha en verdi i form av visheten om at arter eller områder eksisterer (NOU 2004: 28).

2 Teori

2.1 Arealplanlegging

Arealplanlegging er planlegging og forvaltningen av arealer. En arealplanleggers oppgave er å jobbe med bruke og vern av arealene innenfor et bestemt område, for eksempel innenfor en kommune. (Miljøverndepartementet, 1992). Arealforvaltningen har stor innvirkning på mange ulike samfunnsområder og er derfor et tema som mange ulike aktører interesserer seg for. En av oppgavene til arealplanleggerne i kommunene er å planlegge etter plan og bygningsloven. Hvilke interesser som finnes i et område kan ha stor innvirkning på hvordan naturmiljøet blir forvaltet. I noen tilfeller har man muligheten til å kombinere flere former for bruk innenfor et område og komme fram til en flerbruksløsning som er hensiktsmessig for flere interesser, men i de aller fleste tilfeller er ikke dette mulig. Da må man gjøre en avveining ved hjelp av lovverket, retningslinjer, politiske meninger og ønske fra befolkningen for å komme fram til den beste løsningen.

2.2 Naturmiljøhensyn

Naturmiljøet inneholder mange økologiske kjeder satt i et sammenhengende system. Ødeleggelser og forstyrrelser i systemet har konsekvenser som er vanskelig å forutse, derfor er planlegging og forvaltning essensielt for at disse systemene skal bestå i fremtiden. Det er laget retningslinjer som styrer planleggingen. Retningslinjene bygger på lovverket og er utarbeidet av regjeringen. Formålet med retningslinjene er å bevare de verdiene som er samfunnsmessig verdt å ta vare på. I tillegg er de med på å regulere menneskets adferd, løse konflikter og fordele goder i et samfunn (Bugge, 2011).

Retningslinjer for å ta vare på naturverdier er nødvendig. Mennesket utfolder seg, utfoldelsen beslaglegger areal og kan føre til belastning på og ødeleggelse av naturen i dens opprinnelige form (Bugge, 2011). De to viktigste lovene, sett fra naturmiljøets side, er plan og bygningsloven og naturmangfoldloven (Bugge, 2011). I plan og bygningsloven finnes retningslinjer på hvordan arealforvaltningen skal foregå, mens naturmangfoldloven er et verktøy for å ta vare på naturen og dens mangfold. Dette gjør at de to lovene er med å definere hvordan arealene skal brukes (Bugge, 2011). I tillegg er ivaretagelse av naturmiljøet forankret i grunnlovens § 110b.

Norge er et politisk styrt land. Dette gjør at hvis man i Norge skal redde og ivareta naturmiljøet trengs det først og fremst politisk vilje til å sette vern av naturmiljøet på agendaen. Norge har forpliktet seg til flere ”naturfremmende” konvensjoner. Et eksempel på

dette er Norges mål om å stanse tapet av det biologiske mangfoldet innen 2010, som følge av *Rio+10 møtet* i Johannesburg i 2002 (St. meld. nr. 26 (2006-2007)).

Sikring av naturmiljøet handler, i tillegg til å sikre naturmangfoldet som lever nå, om å sikre levevilkårene og naturressursene som skal til for å dekke menneskers grunnleggende behov også i fremtiden (St. meld. nr. 26 (2006-2007)). Frisk luft, rent vann, næring, et grunnlag for næringsvirksomhet, rekreasjon og utfoldelse for velferd og trivsel, alle komponenter er viktige, og alle komponenter trenger at arealene blir tatt vare på hvis naturmiljøet skal fortsette å eksistere.

2.2.1 Verdien av biologisk mangfold

Et mål er å oppnå så gode levevilkår som mulig for samfunnet. I den sammenheng har regjeringen satt ned noen punkter på hva som er verdien av å ha et biologisk mangfold. Et godt biologisk mangfold er først og fremst et ressursgrunnlag, som menneskene er avhengig av for å kunne eksistere, men også et grunnlag for velferd og verdiskapning (St. meld. nr. 29 (1996-1997)).

Naturmiljøets verdi er mangfoldig og hvor høy verdien blir satt er en blanding av hva slags natur og hvilke arter det er, men også en subjektiv vurdering hos hvert enkelt menneske. Argumentene for bevaring er mange. Naturen som genbank, som forskningsfelt, innhold av sjeldne dyr og plante arter, innhold av uoppdagede bruksarter, som arena for naturopplevelse, som en del av vår natur arv og som en egenverdi i seg selv (Hågvar, 2010). Det er to problemer i forbindelse med miljøforvaltningen og forvaltningen av naturmiljøet. Det ene er at miljøproblemene ofte er usynelige og det kan ta lang tid før de gir uttrykk for synelige skader (Bugge, 2011). Da kan problemet ha vart så lenge og skadene allerede blitt så omfattende at det er vanskelig eller for sent å iverksette reversible, avbøtende eller andre gode tiltak. Det andre problemet henger sammen med det første, ved at man ofte ikke vet hva som blir konsekvensene av et tiltak og hvor omfattende de eventuelt blir fordi man ikke har nok kunnskap om de komplekse natursystemene (Bugge, 2011). I tillegg kommer problemet om at naturmiljøet ofte ikke har en fastsatt verdi i krone og øre inn. Verdien av naturmiljøet kan være en såkalt egenverdi eller at det finnes en verdifull art eller ressurs som gjør området verdifullt. Hvordan man skal verdisette egenverdien av en ting er en vanskelig oppgave. Egenverdien er en verdi som varierer ut i fra personers preferanser og grunnleggende verdier. For en person kan et naturområde ha høy egenverdi bare fordi denne personen vet at området finnes, mens for en annen person vil området først få en høy egenverdi når denne personen selv bruker naturområdet aktivt (Bugge, 2011).

Biologisk mangfold har en direkte verdi i form av dets gener, arter, natur og biologiske prosesser. Dette er mennesket avhengig av i form av mat, medisiner og materialer til hus, klær, brensel og transport (St. meld. nr 29 (1996-1997)). I tillegg er det en direkte bruksverdi i form av lek, rekreasjon og friluftsliv (St. meld. nr 29 (1996-1997)). Dette er en bruksverdi som ikke konsumerer noe av det som er i naturmiljøet, og bruker dermed ikke opp noen ressurser.

Biologisk mangfold har en indirekte verdi i form av alle de prosesser naturen utfører for selv å kunne eksistere (St. meld. nr 29 (1996-1997)). Dette skjer helt naturlig, uten påviking fra mennesker. Det er prosesser som dannelse av jordsmonn, klima, rensing av vann og luft (St. meld. nr 29 (1996-1997)), og dette er prosesser som menneskene er helt avhengig av skjer. Tilsvarende kunstig fremstilte prosesser har en høy økonomisk kostnad. Det biologiske mangfoldet har også en verdi ved at det eksisterer potensielle verdier som ikke er funnet eller utnyttet enda (St. meld. nr 29 (1996-1997)).

Det biologiske mangfoldet har en passiv verdi og en egenverdi i form av kunnskapen om at det eksisterer (St. meld. nr 29 (1996-1997)). Her har den er verdi i form av sin egen eksistens, det kan være knyttet opp mot egne erfaringer, moralske verdier, i form av religion og lignende (St. meld. nr 29 (1996-1997)).

2.2.2 Fragmentering

En av nåtidens største trusler mot naturmangfoldet er fragmentering. Fragmentering er forminskning av sammenhengende naturområder på grunn av oppdeling (Primack, 2006). Naturlig forekommer fragmentering på grunn av elver, bekker, hav, innsjøer og mye mer. (Primack, 2006). Menneskelige inngrep og tiltak fører til at sammenhengende områder brytes opp (NOU 2004: 28). Mer fragmentering fører til større og større avstand mellom mindre og mindre gjenværende flekker av uberørt natur og dermed blir leveområder for spesielle dyrearter eller plantearter oppstykket (Primack, 2006). Fragmentering skapt av mennesker kommer i form av ulike typer bebyggelse og inngrep (NOU 2004 28). Det er alt fra veier til bygninger, industriområder til dyrka mark (NOU 2004 28).

Fragmentering påvirker arter ved at leveområdet blir mindre og forsvinner. Mobile arter skaper fragmentering barrierer (Primack, 2006). For store avstander mellom leveområder minsker muligheten til vandringsruter og det minsker mulighetene til reproduksjon uten innavlsproblematikk (Primack, 2006). Et lite leveområde skaper press på arter til å finne nye

leveområder, da en art ofte har et minstekrav på størrelsen på leveområdet for å overleve (Primack, 2006).

2.3 Konvensjon om biologisk mangfold

Målet med konvensjonen om biologisk mangfold, *The Convention on Biological Diversity (CBD)*, er å bevare det biologiske mangfoldet, ha en bærekraftig bruk av dets komponenter og sørge for en rettferdig og likeverdig fordeling av ressurser (Convention on Biological Diversity, 2013). Konvensjonen ble vedtatt under FN-konferansen om miljø og utvikling i Rio de Janeiro i 1992, og trådte i kraft 29.12.1993 (Direktoratet for naturforvaltning, 2012). I dag har 193 land, i tillegg til EU, skrevet under på avtalen (Miljøstatus, 2012). Norge valgte å ratifisere avtalen i 1993 (Miljøstatus, 2012).

Når et land velger å skrive under på konvensjonen forplikter det seg til å danne nasjonale strategier som gjør at konvensjonen blir fulgt opp (Direktoratet for naturforvaltning, 2012). I Norge har det blitt utviklet dokumenter som skal følge opp avtalen. Dette er Stortingsmelding nr. 52, *Miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling*, og Stortingsmelding nr. 42, *Biologisk mangfold – Sektoransvar og Samordning*. Det er gjort en rekke tiltak for å nå målet med å bevare det biologiske mangfoldet. Blant disse er opprettelsen av *naturmangfoldloven*, *nasjonalt program for kartlegging og overvåking av biologisk mangfold*, *naturindeks Norge*, *vern av områder* og *handlingsplan for truede arter og naturtyper* (Miljøstatus, 2012). Tiltakene fungerer på litt forskjellige områder, men alle har som mål å bevare det biologiske mangfoldet (Miljøstatus, 2012).

2.4 Lovverket

Gjennomføring av en god planlegging krever et godt lovverk som ligger til grunn for hvordan planleggingen skal gjennomføres. Arealplanlegging er et stort felt som berører mange ulike interesser. I dag er det mange lover og retningslinjer man må forholde seg til når man jobber med planlegging. Lovene og retningslinjene gir både rettigheter og plikter. De er til for å beskytte og bevare for fremtiden, men også tilrettlegge for at samfunnsutviklingen foregår på en ønsket måte. Nedenfor kommer en kort innføring i det viktigste lovverket for planleggingen, lov om planlegging og byggesaksbehandling *plan og bygningsloven*, og det viktigste lovverket for naturmiljøet, lov om forvaltning av naturens mangfold *naturmangfoldloven*. Det er også gitt en kort redegjørelse for grunnloven § 110 b, da det er en lov forankret i grunnloven. Lov om kulturminner *kulturminneloven*, og lov om jord *jordloven*,

er også tatt med, da disse hadde stor betydning i forhold til arealforvaltningen i Vestfold fylke.

2.4.1 Grunnloven § 110b

”Enhver har Ret til et Milieu som sikrer Sundhed og til en Natur hvis Produktionsæevne og Mangfold bevares. Naturens Resserer skulle disponeres du fra en langsiktig og alsidig Betragtning, der ivaretager denne Ret ogsaa for Efterslægten.” (grunnloven § 110 b).

Grunnlovens § 110 b, andre ledd, gir enhver rett til et sunt miljø og en natur med naturmangfold, nå og i ettertiden. Det at bestemmelsen er tatt inn i grunnloven gir den en sterk virkningskraft. Grunnlovsplasseringen symboliserer også lovens høye verdi og forankring i samfunnet, og er med på å gi signaler nasjonalt og internasjonalt hvor viktig miljøhensyn er i Norge (NOU 2001:2).

2.4.2 Plan og bygningsloven

Det viktigste og mest sentrale lovverket i planleggingen er lov om planlegging og byggesaksbehandling, plan og bygningsloven. Planlegging skal skje etter bestemmelsene i denne loven. Loven fungerer som et ”politisk styringsredskap som skal fremme en ønsket samfunnsutvikling og arealbruk innefor et avgrenset område, med bærekraftig utvikling som overordnet formål” (Pedersen, et. al., 2010). Loven er bygd opp slik at den skal ivareta de ulike samfunnsinteressene når vi forvalter våre arealer (Miljøverndepartementet 1, 2009). Loven inneholder tre hoveddeler, en *alminnelig del*, en *plandel* og en *byggesaksdel*. Den alminnelige delen inneholder blant annet lovens formål og virkeområde, og er felles for de to andre hoveddelene. Lovens formålsparagraf, første og andre ledd, lyder som følger:

”Loven skal fremme bærekraftig utvikling til det beste for den enkelte, samfunnet og fremtidige generasjoner. Planlegging etter loven skal bidra til å samordne statlige, regionale og kommunale oppgaver og gi grunnlag for vedtak om bruk og vern av ressurser”

Formålsparagrafen sier med dette noe om lovens virkeområde. Den viser til at loven er generell og gjelder for all samfunnsplanlegging og arealstyring. Dette viser igjen hvor stort felt arealplanlegging er. Det er derfor på mange områder ulike spesiallover som virker sammen med plan og bygningsloven (Innejord, 2010). Naturmangfoldloven, i forhold til forvaltning av natur, er et eksempel på en slik spesiallovgivning.

Planlegging etter plan og bygningsloven har sitt virke på tre nivåer, statlig, regionalt og lokalt nivå, der øverste planmyndighet er henholdsvis regjeringen, fylkestinget og kommunestyret (Pedersen, et. al., 2010).

2.4.3 Naturmangfoldloven

Lov om forvaltning av naturens mangfold, naturmangfoldloven, bygger blant annet på tidligere lov 19. juni 1970 om naturvern. Naturmangfoldloven er en relativt ny lov som ble iverksatt i 2009. Dette er en lov som gjør seg gjeldene og har medvirkning i alle beslutninger som har med naturmangfoldet å gjøre (Miljøverndepartementet, 2012). Den fungerer som en felles retningslinje for hvordan naturmangfold skal vurderes på tvers av lovverkene og ulike sektorer (Miljøverndepartementet, 2012). Formålsparagrafen tar utgangspunkt i at all forvaltning av natur skal være kunnskapsbasert, og at virkningen både nå og i fremtiden skal vektlegges (Naturmangfoldloven, 2009):

”Lovens formål er at naturen med den biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas var på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for fremtidlige menneskers virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samiske kultur”.

Naturmangfoldloven virker for naturmangfoldet slik at den supplerer de ulike krav og hensyn som følger av de lovene som regulerer den aktuelle aktiviteten (Miljøverndepartementet, 2012). Det vil si at alle beslutninger skal gjøres på grunnlag av kunnskap om naturmangfoldet og hvordan det planlagte tiltaket kan eller vil påvirke naturmangfoldet (Miljøverndepartementet, 2012). Den stiller krav til vurdering av konsekvensene som kan foreligge overfor naturmiljøet og at inngrep der det forekommer negative eller der man vet lite om konsekvensene skal naturmiljøet stå sterkt, forringet i *føre var prinsippet*. Ved § 8 stilles det krav til kunnskapsgrunnlaget ved offentlige beslutninger. Kunnskapen skal gjenspeile inngrepets karakter og risikoen for skade som det kan medføre (Naturmangfoldloven, 2009). Ved § 9 stilles det krav om kunnskapen om virkningen et tiltak vil ha på naturmiljøet og at tvilen skal komme naturen til gode (Bugge, 2011). Det stilles også krav til avbøtende tiltak i tilfeller der det blir gjort betydelige inngrep. Det skal gjøres en vurdering av den samlede belastningen som naturmangfoldet blir eller vil bli utsatt for (Naturmangfoldloven, 2009). Det er også med i bestemmelsene at kostnadene som forekommer ved skader på naturmiljøet er det tiltakshaver som har ansvaret for å dekke (Naturmangfoldloven, 2009).

Naturmangfoldloven inneholder forvaltningsmål for arter, naturtyper og økosystemer, jf. lovens § 4 og § 5. Dette medfører at det er en forpliktelse til å ta hensyn til naturmangfoldlovens forvaltningsmål ved utforminger av lovverk og retningslinjer, og at forvaltningen skal gjøre beslutninger basert på annet regelverk i de tilfeller det kan omfatte natur (Miljøverndepartementet, 2012). I sammenheng med planarbeider og plansaker skal forvaltningen se naturmangfoldlovens § 10 om samlet belastning i sammenheng med plan og bygningslovens § 4-2, om planens virkning og konsekvenser (Plan og bygningsloven, 2008, Miljøverndepartementet, 2012) under ett.

Med i bestemmelsene om naturmangfoldet er lovenes paragraf 14. Denne inneholder bestemmelser om vektlegging av andre viktige samfunnsinteresser. Her sies det at tiltak etter loven skal avveies mot andre samfunnsinteresser (Naturmangfoldloven, 2009). Den presiserer viktigheten av samiske interesser ved at det ved vedtak skal legges tilbørlig vekt på hensynet til naturgrunnet for samisk kultur (Naturmangfoldloven, 2009).

2.4.4 Lov om jord

Jordloven er en lov som har til formål å beskytte de jordressursene som finnes i landet slik at ressursene blir brukt på en hensiktsmessig måte for samfunnet og de som driver i landbruksyrker (Jordloven, 1995). For å få til en hensiktsmessig bruk for samfunnet skal det tas hensyn til fremtidige generasjoners behov, jorden skal forvaltes på en miljøvennlig måte ved å verne om jordsmonnet som en produksjonsfaktor og som grunnlag for liv til mennesker, dyr og planter (Jordloven, 1995).

I lovverkets kapittel fire, vern av dyrka og dyrkbar jord, sier loven noe om driveplikten og bruken av dyrket og dyrkbar jord, jmfør § 8 og § 9. Loven presiserer at jordbruksarealene skal drives av eier eller leies ut til drift. Jord som er dyrkbar må ikke brukes til andre formål enn jordbruksproduksjon, og jorden må forvaltes slik at den også i fremtiden er dyrkbar (Jordloven, 1995). Hovedansvaret for landbrukssakene er delt mellom kommunen, fylkesmannen og fylkeskommunen. I stortingsmelding nr 20 om regional *planlegging og arealpolitikk* er hensynet til jordvernet trukket frem som et av punktene som skal tillegges større vekt i den regionale planleggingen (St. meld. nr. 29 (1997-1998)).

2.4.5 Lov om kulturminner

Kulturminneloven er til for å sikre kulturminner og kulturmiljøer med deres egenart og variasjon (Kulturminneloven, 1978). Loven viser til at det er et nasjonalt ansvar å sikre vår kulturarv og identitet, både som vitenskaplig kildemateriale og for å forstå og oppleve den i fremtiden. Loven påpeker også at når en annen lov virker i området skal kulturminnelovens formålsparagraf legges vekt på (Kulturminneloven, 1978).

Med kulturminner definerer loven dette som alle former for spor etter menneskelig aktivitet. Etter lovens § 4 noen kulturminner fredet automatisk. Dette gjelder i all hovedsak minner fra tiden før 1537 (kulturminneloven, 1978). I stortingsmelding nr 16 har regjeringen gjort det til nasjonalt mål å redusere tapet av kulturminner og kulturmiljøer, og verne mangfoldet av kulturminner slik at det ivaretas for fremtidige generasjoner (St. medl. nr. 16 (2004-2005)). Om man gjør funn i en utbyggingsprosess er det tiltakshaver som etter lovens § 10 må dekke utgiftene som kommer av funnet (Kulturminneloven, 1978).

2.5 Det norske planesystemet

Planlegging er å legge til rette for at samfunnet utvikler seg i den retningen og på den måten vi ønsker (Miljødepartementet 1, 2009). Ansvar for planlegging og vedtaket av planer er lagt til Kongen, representert ved regjeringen, fylkestingene og kommunestyrene (Plan og bygningsloven, 2008).

Det norske plansystemet har en hierarkisk oppbygning der planleggingen skjer ovenifra og ned (Pedersen, et. al., 2010). Staten, fylkeskommunene og kommunene omfatter de tre nivåene (Tabell 1), med stat som øverste myndighet nasjonalt, fylkeskommunen regionalt og kommunene som lokal myndighet (Pedersen, et. al., 2010). Alle mål og retningslinjer gis fra øverste planmyndighet, staten, selv om de aktuelle vedtakene bestemmes på nederste nivå, kommunene (Pedersen, et. al., 2010). Et viktig prinsipp i det norske plansystemet er samordning mellom de ulike plannivåene. Dette skal sikre at nasjonale interesser blir ivarettatt, og at bruk og vern av ressurser skal vurderes i en større sammenheng med en bredere samfunnsutvikling hvor flere forhold som kultur, økonomi, sosiale forhold er tatt med (Pedersen, et. al., 2010).

Tabell 1: Hierarki og planleggingsverktøyene i det norske plansystemet (Kommunesektorens organisasjon, 2012)

Nivå	Retningslinjer – programmer	Midlertidig båndlegging	Bindende arealplaner
Nasjonalt	Nasjonale forventninger Statlige planretningslinjer	Statlig planbestemmelser	Statlig arealplan
Regionalt	Regional planstrategi Regionale planer	Regional planbestemmelser	
Lokalt	Kommunal planstrategi Kommuneplanens samfunnsdel		Kommuneplanens arealdel Område- og detaljregulering

Planleggingen på de ulike nivåene skjer etter bestemmelsene i plan og bygningsloven. Lovens kapittel to inneholder de nasjonale planoppgavene. Lovens kapittel tre omhandler den regionale planleggingen. Lovens kapittel fire tar for seg kommunal planlegging. Alle de tre kapitlene ligger under plan delen av loven (Plan og bygningsloven, 2008).

2.5.1 Statlig planretningslinjer

De statlige planretningslinjene innen arealplanleggingen finner hjemmel i plan og bygningsloven § 6-1:

”For å fremme en bærekraftig utvikling skal Kongen hvert fjerde år utarbeide et dokument med nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging. Dette skal følges opp i planleggingen etter denne lov og legges til grunn for statens deltaking”

Hovedprinsippet etter loven er at staten skal fremme en *bærekraftig utvikling*. Det er det statlige nivåets ansvar å vedta nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging (Plan og bygningsloven, 2008). For å kunne ivareta samfunnets interesser og drive med en utvikling som fremmer et ønsket resultat er det viktig at arealforvaltningen blir styrt mot et felles mål på alle nivåer. Det blir lagt stor vekt på at planleggingen skal være bærekraftig og samtidig ivareta kommunale, regionale og statlige interesser (Miljøverndepartementet 2, 2009). Hovedansvaret ligger på regjeringen eller kongen i statsråd. Det er her de nasjonale retningslinjene skal utvikles og de regionale planstrategiene skal godkjennes. På statlig nivå er det miljøverndepartementet som er den øverste myndigheten når det gjelder arealpolitikken (Pedersen, et. al., 2010). Det er her det legges føringer og forventninger for arealbruken på regionalt og kommunalt nivå. Hvert fjerde år skal det bli utarbeidet et dokument med forventninger til hvordan planleggingen skal gjennomføres. Det er dette dokumentet som ligger til grunn for de regionale og kommunale planstrategiene (Pedersen, et. al., 2010).

De statlige planretningslinjene er retningslinjer som er utarbeidet for å gi et konkret bilde på de mål og verdier som legges til grunn i planleggingen. Det skal her også komme frem hvordan ulike hensyn og interesser skal avveies når det kommer til planleggingen. Disse

retningslinjene er rettslig bindene og kan gjelde innenfor et geografisk avgrenset område, annen avgrensing eller over hele landet. Planer av denne typen har forrang, og går dermed forand eldre arealplaner. Dette er for å hindre at de eldre planene ikke skal gi grunnlag for uønsket utbygging (Innejord, 2010). Om det er nødvendig kan Kongen i samråd med berørte kommuner eller regionale planmyndigheter opprette en statelig planbestemmelse etter § 6-3. Dette kan bare gjøres om det ses på som en nødvendighet for å ivareta nasjonale eller regionale interesser, og innebærer kun en tidsperiode på opptil ti år (Plan og bygningsloven, 2008).

En unntaksordning som finnes i plansystemet er Statlige arealplaner. Unntaket finner sted om det er særskilte grunner for å forvente at den ordinære planleggingsmetoden ikke vil oppnå et ønsket resultat (Innejord, 2010). I de tilfellene statlige arealplaner blir utarbeidet og brukt er det departementet og ikke kommunestyret, som har myndighet til å vedta planen (Pedersen, et. al., 2010).

2.5.2 Regional planlegging

Regional planlegging omfatter planlegging etter kapittel tre i lov om plan og byggesaksbehandling. § 7-9 inngår i kapittelet, regional planstrategi, regional plan og planbestemmelser og interkommunalt plansamarbeid (Innejord, 2010). Den regionale planstrategien kommer til uttrykk i plan og bygningslovens § 7-1:

”Regional planmyndighet skal minst en gang i hver valgperiode, senest innen ett år etter konstituering, utarbeide en regional planstrategi i samarbeid med kommuner, statlige organer, organisasjoner og institusjoner som blir berørt av planarbeide. Planstrategien skal redegjøre for viktige regionale utviklingstrekk og utfordringer, vurdere langsiktige utviklingsmuligheter og ta stilling til hvilke spørsmål som skal tas opp gjennom videre regional planlegging”

Bestemmelsen etter § 7-1 plikter de regionale planmyndighetene til å utarbeide regional planstrategi og beskrive hva planen går ut på (Innejord, 2010). Den regionale planleggingen skal vise tydelig hvilken retning planleggingen skal gå og legge til rette for at berørte aktører får til et forpliktende samarbeid (Innejord, 2010). Planstrategien skal forplikte aktørene innenfor den regionale utviklingen til å finne de viktigste utfordringene innenfor sin region (Pedersen, et. al., 2010). Når aktører innenfor forskjellige samfunnsfelt er samlet for planlegging er forutsetningene for å få mest mulig og best mulig informasjon tilstede. Den regionale planstrategien er ikke en plantype, men et hjelpemiddel for videre planarbeider (Plan og bygningsloven, 2008).

Formålet med regional plan er ”regional plan skal ligge til grunne for regionale organisasjoners virksomhet og for kommunal og statelig planlegging og virksomhet i regionen” (Plan og bygningsloven, 2008, sitat § 8-2). Litt av hovedformålet med regional planlegging er at man skal se på spørsmål som ikke bare berører den enkelte kommune, men helheten innenfor et fylke. Den er ment som et verktøy for å kunne ivareta formålet med å gjennomføre nasjonal og kommunal miljø- og arealpolitikk. Planen skal gi forutsigbarhet når det gjelder bruk av arealer og naturressurser i regionen (Pedersen, et. al., 2010). Det er viktig at den regionale planstrategien tar sikte på langsiktige løsninger (Plan og bygningsloven, 2008).

Mellom regional planlegging og kommunal planlegging finnes det en bestemmelse om interkommunalt plansamarbeid. Lovebestemmelsen er forankret i § 9 og gjelder når der hensiktsmessig for to eller flere kommuner å samarbeide om planleggingen over kommunegrensene i et område (Plan og bygningsloven, 2008).

2.5.3 Kommunal planlegging

Det er kommunen som er det utøvende planmyndigheten og sitter med hovedansvaret innen den utøvende arealplanleggingen (Plan og bygningsloven, 2008). Kommunal planlegging er hjemlet i plan og bygningslovens kapittel 11.

Kommunene utarbeider en kommuneplan som skal bygge på målene i den kommunale planstrategien. Den kommunale planstrategien skal utarbeides etter hver valgperiode (Plan og bygningsloven, 2008). Planstrategien inneholder målsettingene med hvilke planoppgaver kommunen ønsker å prioritere og belyser hvilke strategiske valg kommunen velger for å nå målene i perioden fremover (Innejord, 2010).

Selv om kommunene er utøvende planmyndighet i sin kommune er de pliktet til å ivareta nasjonale og regionale interesser og lovens formålsparagraf § 1-1. Plan og bygningsloven § 11-1, kommuneplan:

”Kommunen skal ha en samlet kommuneplan som omfatter samfunnsdel med handlingsdel og arealdel. Kommuneplanen skal ivareta både kommunale, regionale og nasjonale mål, interesser og oppgaver, og bør omfatte alle viktige mål og oppgaver i kommunen. Den skal ta utgangspunkt i den kommunale planstrategien og legge retningslinjer og pålegg fra statlige og regionale myndigheter til grunn”

For kommunene er det kommuneplanen som skal vise de langsiktige samfunnsmålene og fungerer som et styringsdokument for kommunens utvikling (Pedersen, et. al., 2010). Den

skal ivareta og videreføre de overordnede statlige og regionale planretningslinjene, og formidle hvordan de kommer til å påvirke kommunens virksomhet i fremtiden (Innejord, 2010). Kommunene driver den løpende arealplanlegging innenfor sine kommunegrenser. Planleggingen skal sikre den fysiske, sosiale, etiske, økonomiske og kulturelle utviklingen, samtidig som den skal ivareta verdifulle arealer. Kommunene skal ut i fra de ulike samfunnsområdene vurdere helheten og vurderingene skal ligge til grunnlag for bruk og vern av områder innenfor kommunegrensen (Planportal Vestfold, 2011). Når vurderingen om bruksområde og verneområde blir vedtatt er det plan og bygningsloven sine bestemmelser som ligger til grunn (Planportal Vestfold, 2011).

En kommuneplan består av to deler, en *samfunnsdel* med handlingsdel og en *arealdel* (Plan og bygningsloven, 2008). I samfunnsdelen finnes de mål, utfordringer og strategier som finnes for kommunesamfunnet. Det er samfunnsdelen som viser hvilke planer kommunen har og hvordan den vil oppnå sine mål, og legger til grunn for virksomheten som skal skje i kommunen (Pedersen, et. al., 2010). I tillegg til samfunnsdelen skal kommuneplanen inneholde en arealdel. Arealdelen av kommuneplanen skal vise sammenheng mellom fremtidig arealbruk og samfunnsutvikling (Plan og bygningsloven, 2008). Arealdelen skal inneholde et plankart over kommunenes område og tilhørende bestemmelser og planbeskrivelser der det vises hvordan arealene er tenkt å disponeres. I tillegg skal det komme fram hvordan de nasjonale mål og retningslinjene er ivaretatt (Plan og bygningsloven, 2008).

På områder der kommunen ønsker å gå ned på detaljnivå om hvordan arealet skal disponeres kan det utarbeides en reguleringsplan (Innejord, 2010). Reguleringsplanen har de samme elementene som kommuneplanens arealdel (Pedersen, et. al., 2012). Reguleringsplanen kan etter formålet utarbeides på to måter, detaljregulering eller områderegulering (Plan og bygningsloven, 2008). Områderegulering utarbeides av kommunene selv og brukes på områder der det er behov for en mer detaljert beskrivelsen av bruk og vern innenfor et areal (Innejord, 2010). Detaljreguleringen kan femstilles av en privat aktør eller andre myndigheter når de ønsker å utarbeide konkrete bygge- og anleggstiltak og konkrete arealendringer (Plan og bygningsloven, 2008).

2.5.4 Medvirkning

En viktig del av plansystemet er muligheten innbyggerne har til medvirkning i planleggingen av konkrete saker innenfor kommunene (Plan og bygningsloven, 2008). Denne bestemmelsen er plassert under plan og bygningslovens kapittel fem. Alle, private og offentlige aktører, som blir berørt av tiltaket skal få muligheten til å uttale seg gjennom en offentlig høring (Plan og bygningsloven, 2008). Hvis forslaget strider mot lover eller øvrige retningslinjer kan statelig

eller regionalt organ rette en innsigelse mot planforslaget (Plan og bygningsloven, 2008). *Innsigelse* er en innvending der man sier seg uenig med planen (Taule, 2001). Ved en innsigelse vil planen gå til mekling mellom partene, for å komme til enighet. Om ikke meklingen fører til en enighet skal kommunen sende planen med innsigelsen til departementet hvor det blir truffet en avgjørelse (Plan og bygningsloven, 2008).

2.6 Vestfold

Vestfold ligger ytterst i Oslofjordområdet. Fylket har et areal på 2216 km² (Vestfold fylkeskommune, 2013) og er et av de minste fylkene i landet. Befolkning er på omkring 230 000 innbyggere (SSB, 2013). Folketallet i forhold til areal gir tett befolkning per km². Vestfold har en lang kystlinje, som strekker seg hele veien fra Sande kommune i nord til Larvik i sør (Vestfold fylkeskommune, 2013). Fylket har relativt korte og milde vintere, og lange varme sommere (Vestfold fylkeskommune, 2013). Antall besøkende til fylket har stor sesongmessige variasjoner og den sørlige beliggenheten med lang kystline gjør at trafikken i stor grad øker sommerstid. Folk strømmer til fylke for å oppholde seg, for lenger eller kortere perioder, i sine hytter, feriehus, campingvogner, fritidsbåter og lignende (Vestfold fylkeskommune, 2013).

Vestfold inneholder fjorten ulike kommuner (Vestfold fylkeskommune, 2013). I disse kommunene finnes det et stort antall byer og enda flere tettsteder. Hovedtrykket på bosetningen ligger fra kysten og opp mot europavei atten, *E-18*. E-18 er hovedtransportåren og strekker seg gjennom hele fylket som en del av den Sørlandske vei (St. meld. nr. 26 (2012-2013)). Næringslivet i Vestfold er variert. Fylket har ulike internasjonale og nasjonale anerkjente bedrifter (Næringslivets handelsorganisasjon Vestfold, 2007).

Vestfold er kjent for et godt jordsmonn og derav store mengder med jordbruksareal. Dette skyldes et relativt mildt klima, og raet som stammer fra siste istid og strekker seg gjennom hele Vestfold (Kulturarv, 2013). Det gode jordsmonnet har gjort Vestfold til et av stedene i landet der det finnes mest produktiv jordbruksjord (Miljøstatus 2, 2013). Opp imot tre fjerdedeler av fylkes areal er dekket av jordbruksarealer (Miljøstatus 2, 2013). I tillegg til jordbruket, inneholder Vestfold en rekke kulturminner. Fylket har noen av de eldste historiske boplassene etter siste istid og spor av dette finnes rundt om i hele fylket (Kulturarv, 2013).

Av samme grunner som det rike jordsmonnet, raet, har Vestfold en rik natur og store variasjoner i landskap og naturtyper (Planportal Vestfold, 2013). Her finnes nasjonale og regionale viktige områder. Den store variasjonen i landskapet er opphav til et variert dyre og

planteliv. Et eksempel er Vestfolds store mengder varmekjær løvskog av for eksempel bøk (Vestfold fylkeskommune, 2013). Vestfold har i tillegg en lang og populær kystlinje. Denne kystlinjen er et område av nasjonal interesse gjennom de *rikspolitiske retningslinjene for Oslofjordområdet* (Miljøverndepartementet, 2011). Det medfører en vektlegging av natur og landskapsverdiene i dette området (Miljøverndepartementet, 2011).

2.6.1 Larvik og Stokke kommuner

Larvik kommune (tabell 2) er med sine 530 km² og sine 42 950 innbyggere (SSB, 2013). Vestfold fylkes største kommune, både i areal og folketall. Kommunen er plassert lengst sør i fylket på grensen mot kommunene Siljan og Porsgrunn i Telemark fylke. Møt øst går grense mot Sandefjord og Andebu kommuner, og mot nord Lardal kommune. Resten av kommunegrensen ligger ut mot havet ytterst i Oslofjorden (Larvik kommune, 2013).

Stokke kommune (tabell 2) er en middels stor kommune med totalt 118,35 km² (SSB, 2013) og 11200 innbyggere, og med beliggenhet omtrent midt på Vestfolds kyststripe. Stokke kommune grenser til Sandefjord kommune i sør, Andebu kommune i vest og Tønsberg og øtterøy kommuner i nordøst. Kommunen har en liten kyststripe ut mot Oslofjorden i øst. Stokke kommune har ikke en eget by med bystatus, men tettstedet Stokke sentrum er det høyest bebodde stedet (Stokke kommune, 2013).

Tabell 2: Sammenligning av hovedtrekk innefor de to kommunene Larvik og Stokke kommuner

	Larvik	Stokke
Politisk styring	Arbeiderpartiet	Høyre
Areal	530 km ²	118 km ²
Folketall	43000	11200
Viktige næringer	Havna, Steinindustrien	Landbruket
Utfordringer arealbruk	Kysten, Camping, Landbruk Området strandsone- E-18	Kysten, Landbruk, Kulturminner
Pressområder	Kystsonen	Kystsonen

3 Metode og data

Ordet metode kommer fra det greske *methodos*, og betyr det å følge en bestemt vei mot et mål eller forskning (Taule, 2001). Det er metoden som er fremgangsmåten, og fungerer som et middel som brukes for å løse problemer og komme frem til ny kunnskap (Dalland, 2007).

I den samfunnsvitenskaplige metoden skiller man mellom to hovedformer, *kvalitativ* og *kvantitativ metode* (Dalland, 2007). Med den kvalitative metoden ønsker man å undersøke erfaringer og hvilken mening ulike hendelser har for et objekt som har opplevd dem (Thagaard, 2009). Utførelsen av selve metoden skjer gjennom observasjoner, litteraturstudier eller ulike former for intervjuer (Thagaard, 2009). Det man søker er å skape en større forståelse innenfor et utvalgt tema og finne den totale sammenhengen på et utvalgt problemområde (Thagaard, 2009). Med den kvantitative metoden ønsker man å finne svar, ut fra tall og statistikker. Den kvantitative metoden innebærer forskning som lar seg måle og kvantifisere (Dalland, 2007).

3.1 Valg av metode

Denne oppgaven har et samfunnsvitenskaplig perspektiv og jeg valgte derfor samfunnsvitenskaplig metode. Det jeg ville undersøke var hvordan naturmiljøet var ivaretatt i de regionale planene til Vestfold fylke. Jeg ville se på hvordan fokuset på naturmiljøet var ivaretatt i to utvalgte kommuners kommuneplanarbeider. I tillegg ville jeg foreta et intervju av personer som drev aktivt med arealplanlegging innenfor de to utvalgte kommunene. Jeg ønsket med intervjuet å få en forståelse av planleggerens egen oppfatning av hvilke samfunnsinteresser som sto sterkt innenfor kommunes arealplanlegging, hva som styrte planleggingen og om de følte at kommunes arealer var presset.

Jeg har valgt å skrive denne oppgaven som en kvalitativ forskningsprosess der de ulike delene av oppgaven har blitt jobbet med parallelt. Den kvalitative forskningsprosessen er i Thagaards bok, *Systematikk og innlevelse – en innføring i kvalitativ metode*, beskrevet som en fleksibel forskningsprosess (Thagaard, 2009). Det vil si at de ulike delene med datainnsamling og analysing foregår parallelt. Dette gjør at de ulike stadiene i forskningsprosessen, med utforming av problemstilling, teori, analyse og tolkning av resultater, blir påvirket av hverandre underveis (Thagaard, 2009). Undersøkelsene i den kvalitative metoden er basert på den litteratur som foreligger på et tema, i tillegg til tolkningene som er gjort av litteraturen og intervjuene som er utført underveis (Dalland, 2007).

Bakgrunn for valget av denne metoden er fordi undersøkelsene som er gjort ikke kan tallfestes. Resultatene er funnet ved en kombinasjon av å studere litteraturen som foreligger og forskningsintervju. Undersøkelsene baserer seg på tolkningen av funnene. Resultatene blir på denne måten påvirket av min forståelse og tolkninger av resultatene som er gjort.

3.2 Datainnsamling

3.2.1 Undersøkelse av dokumenter

Det ble gjort en undersøkelse av de regionale planarbeidene som legger føringer for Vestfold. Hovedfokuset er lagt til den *regionale plan for bærekraftig arealpolitikk* (RPBA, 2013). Planen inneholder åtte ulike samfunns mål for hele fylke. Disse samfunns målene skal gi svar på Vestfolds utfordringer på de områdene der arealpolitikken er viktig (RPBA, 2013). Alle samfunns målene i planen ble undersøkt og samfunns mål 2, *Matjordarealet er økt, og de spesielle og uerstattelige verdiene i Vestfolds natur, kulturlandskap og kulturmiljøer er bevart*, og deler av samfunns mål 3, *byer og tettsteder*, var relevante i forhold til oppgaven. Det ble i tillegg sett på kommuneplanarbeidene til Larvik og Stokke kommuner. Her ble både kommuneplanens samfunns- og arealdel vurdert, og hovedtrekkene ble satt inn i litterærmatriser.

3.2.2 Intervju som metode

Kvalitativt intervju som forskningsmetode har som formål ”å få en fyldig og omfattende informasjon om hvordan andre mennesker opplever sin livssituasjon og hvilke synspunkter og perspektiver de har på temaer som blir tatt opp i intervjusituasjonen.”(Thagaard, 2009, sitat s. 87). Jeg valgte å ha med intervju for å få en bedre forståelse av kommunenes arealforvaltning, og konkret få svar på hvordan planleggenes tanker og vurderinger vedrørende naturmiljø og samfunnsutvikling er sett i forhold til det å arbeide med arealplanleggingen i kommunen.

I forkant av intervjuene var jeg i kontakt med kommunen per e-post for å avtale intervjuene. Jeg gjorde en vurdering av hvor mye informasjon jeg følte det var hensynsmessig å gi til informantene i forkant av intervjuene. Det var viktig at informantene ikke skulle lese seg opp eller bli enige om et eventuelt fasisvar. Derfor kom jeg fram til at for mine undersøkelser var det mest hensiktsmessig å gi så lite informasjon som mulig i forkant av intervjuet. Det jeg valgte å informere om var intervjuets hensikt og hovedtema, samt hva jeg ønsket å bruke

resultatene av intervjuet til. Informantene ble også informert om ønsket om å utføre intervjuene med lydopptaker tilstede, i tillegg til notering.

Intervjuene ble foretatt med 1 informant fra Larvik kommune og 2 informanter fra Stokke kommune. Alle informantene jobbet som arealplanleggere i sin kommune, og hadde hatt en viss fartstid i sin kommune. Jeg valgte å intervju arealplanleggere fordi det er arealplanleggerne som ut i fra kommunenes politikk er med på å forme arealplanene og utviklingen i kommunen.

Det ble sendt en søknad angående personvern til norsk samfunnsvitenskaplig datatjeneste (NSD). Dette ble gjort på grunnlag av meldeplikt og personvern. I meldingen ble det informert om type prosjekt og formål. Søknaden ble godkjent og jeg fikk tillatelse til å bruke personopplysningene i min oppgave. Vilåarene var at all informasjon ble slettet etter endt prosjekt og at dataene holdes anonymt.

3.2.3 Intervjuguide

I forkant av intervjuene ble det utarbeidet en intervjuguide. En intervjuguide er en plan som er laget for utførelsen av intervjuet (Dalland, 2007). En intervjuguide forekommer i flere utforminger. Den kan være detaljert med alle spørsmål som ønskes å stilles inkludert, eller den kan være mer åpen og inneholde kun de enkelte tema man ønsker å ta opp i intervjuet (Dalland, 2007).

En strukturert intervjusituasjon gjør det lettere å strukturere og analysere dataene i etterkant (Kvale, 1997, sitat s. 77). Til min undersøkelse ønsket jeg svar, både innenfor tema og på konkrete spørsmål. Det var intervjuobjektets erfaringer på tema som var ønsket informasjon. Jeg valgte derfor å utforme en detaljert intervjuguide med et fast opplegg for mine intervju (Vedlegg 1). I intervjuguiden ble spørsmålene rangert i rekkefølge etter ulike tema og områder. I første del av intervjuet ble formålet klargjort. Jeg fulgte intervjuguiden etter skjema i begge mine intervjuer. Alle spørsmål ble stilt i begge intervjuene.

3.2.4 Utførelse av intervjuene

Det kvalitative forskningsintervju har som formål å få tak i hva intervjuobjektets egne erfaringer av det gitte tema er (Dalland, 2007). Rammene rundt intervjuet er med på å sette rammene for intervjuets kvalitet (Dalland, 2007). Da jeg tok kontakt med kommunene ønsket de å utføre intervjuene i deres lokaler av praktiske årsaker. I tillegg ga dette lik setting på

intervjuene for informantene fra begge kommuner. Intervjuene ble utført på avlukkede rom. Rommene var komfortable og støyfrie, noe som var hensiktsmessig på grunn av lydopptakeren. I forkant av hvert møte ble det tekniske utstyret til bruk av lydopptak klargjort og testet.

I forkant av møtet var kommunene informert om at intervjuene ville ha en ramme på omtrent en time. Dette var for å forsikre meg om at det var avsatt nok tid og at det ikke skulle bli et hasteprojekt. Utførelsen av selve intervjudelen, med spørsmålsstilling og svar, tok litt i overkant av 30 minutter. Hele intervjuet ble utført etter planen og alle spørsmålene ble besvart på en eller annen måte. På noen av spørsmålene ble det gitt tilleggsinformasjon i form av stikkord. Disse stikkordene var fastsatt i spørsmålene på forhånd. Dette ble gjort for å lede informantene i retning av naturmiljøet og arealpresset da noen av spørsmålene hadde et vidt omfang og svarene kunne besvares på bakgrunn av flere forhold.

I møte med informantene ble de først muntlig informert om hensikten med intervjuet og hva det skulle brukes til. Informantene ble også bedt om å skrive under på at de hadde fått tilstrekkelig informasjon om intervjuseansen, og for å få gitt sitt samtykke. I for og etterkant av selve intervjudelen var det rom for å snakke litt løst mellom intervjuer og intervjuobjektene. Dette ga en fin ramme for å skape en avslappet situasjon og for å løse opp i eventuelle spørsmål informantene skulle ha om intensjonene med og rundt intervjuet. Etter at intervjuet var avsluttet ble informantene spurt om de kunne kontaktes i etterkant. Dette ble gjort i tilfelle det skulle være uklarheter i analysen av datamaterialet fra intervjuet eller om eventuelt flere spørsmål skulle dukke opp. Dette ga samtlige sitt samtykke på.

3.3 Databearbeiding

3.3.1 Transkripsjon av intervju

Transkripsjon er prosessen der den muntlige samtalen i intervjuet blir overført til ord og bokstaver på papiret (Dalland, 2007). Det er viktig at mest mulig av det som opprinnelig skjedde blir nedtegnet. Samtalene med kommunen ble tatt opp med lydopptaker. Fordelen med lydopptaker i en intervjusituasjon er at man ikke mister noen av ordene og at stemningen i samtalen lettere kan registreres enn ved bare å ta i bruk notater. I første omgang gikk jeg gjennom opptaket og skrev ned alt som ble sagt, ord for ord. Alle avsporinger og tenkepauser ble også notert. Dette ble gjort for å få med hele essensen av intervjuet, i dets opprinnelige form, når dataene skulle analyseres.

Videre ble det nedskrevne intervjuet noe redigert, lydord og ufullstendige setninger fjernet eller skrevet om. Dette ble gjort på en slik måte at svarene ikke mistet sin opprinnelige betydning. Det ble også gjort en språkendring, det muntlige språket og intervjuobjektene egendialekt ble gjort om til skriftlig i form av bokmål. Det muntlige språket vil naturlig ha en del gjentakelse og sidebemerkinger som bør lukes ut når en skal presentere et resultat. Jeg så på dette som nødvendig for at mine resultater skulle kunne analyseres på en god måte.

3.3.2 Intervjuanalyse og resultater fra undersøkte dokumenter

Ved å analysere dataene søker man å finne ut av hva informantene egentlig har å fortelle og hva det betyr (Dalland, 2007). De to verktøyene, analyse og tolkning, henger tett sammen. Analyse i form av bearbeiding og sortering av data kommer tidlig i arbeidet, mens tolkningen og forståelsen av dataene kommer senere (Thagaard, 2009).

Resultatene fra både funnene i planarbeidene og funnene i intervjuene ble tematisert og deretter satt opp i en litterærmatrise. Det ble gjort en meningsfortetting på dataene fra intervjuene som skulle inn i litterærmatrisen. *Meningsfortetting er en prosess som medfører en forkortelse av intervjupersonenes uttalelser til kortere formuleringer* (Kvale, 1997). Presentasjon av datamaterialet i matriser gir gode muligheter for sammenligning mellom ulike informanter (Tahgaard, 2009). Litterærmatrisene gjorde det letter å få oversikt over resultatene og få resultatene sammenlignbare på en hensiktsmessig måte. En dypere forståelse av hvert enkelt tema kan oppnås ved sammenligning av informasjonen fra alle informasjonskildene (Tahgaard, 2009).

I mine resultater og tolkninger valgte jeg å presentere mine resultater som henholdsvis Larvik og Stokke kommuner i litterærmatrisen for kommuneplanene. I litterærmatrisen over intervjuene er også kommunenavnene Larvik og Stokke brukt. Her er begge informantene fra Stokke kommune fremstilt som en. I analysen av intervjuet er dataene delt inn i avsnitt, med Larvik og Stokke som inndelinger. Analysen av intervjuet med Larvik kommune er under Larvik og analysen av intervjuet med Stokke kommune er under Stokke. I diskusjonen er de ulike kommunene referert til som informant Larvik og informant Stokke, der informant Larvik er informanten fra Larvik kommune og informant Stokke er informantene fra Stokke kommune. Når det er sitert i diskusjonen i forhold til intervjuet er teksten skrevet om slik at betydningen av svaret kommer frem på best mulig måte og ikke nødvendigvis ordrett ut i fra intervjuet. Bak sitatet fra de ulike informantene er det referert til Larvik bak sitat fra informanten fra Larvik kommune og Stokke bak informantene fra Stokke kommune.

4 Materiell

4.1 Regionale bestemmelser for Vestfold

Vestfold fylke har utviklet en planportal, både nettbasert og brosjyre versjon. Portalen skal fungere som et hjelpemiddel for arealplanleggingen i fylket (Portal Vestfold hefte, 2011). Denne nettportalen inneholder alle de regionale planarbeidene og en oversiktlig linking over kommunen i Vestfold fylke sine kommuneplaner (Planportal Vestfold, 2013).

Fylkesplanen for Vestfold, *Regional utviklingsstrategi Vestfold*, har egne bestemmelser og mål som omhandler miljøet. Målet fylke har satt seg med tanke på naturmiljøet er å bevare natur- og kulturmiljøkvaliteter som grunnlag for bosetting, identitet, rekreasjon, attraksjon og næringsvirksomhet (Regional utviklingsstrategi Vestfold, 2006). Det blir satt fokus på at Vestfolds miljøkvaliteter har høy egenverdi og stor samfunnsnytte. Derfor er det viktig å utvikle en felles strategi slik at man kan utvikle Vestfold til å bli et kompakt fylke med et grønt landskap (Regional utviklingsstrategi, 2006). Det forekommer også at mange av Vestfolds verdifulle miljøkvaliteter er truet av utbygging. På grunnlag av dette skal et partnerskapsbasert arbeid med en regional arealplanplan utarbeides (Regional utviklingsstrategi Vestfold, 2006).

4.1.2 Regional plan for bærekraftig arealpolitikk

Planen som er utviklet som følge av det partnerskapsbaserte arbeidet heter *Regional plan for bærekraftig arealpolitikk*. Planen har som hensikt å være et styringsmiddel for Vestfold fylke. Samtidig er den ment som en tydeliggjøring av en rekke overordnede samfunns mål som skal gjelde for en bærekraftig arealpolitikk i Vestfold. Den skal gi en beskrivelse av en strategisk gjennomføring av plan og utviklingsarbeid for å understøtte målene som er satt (RPBA, 2010). Det vil si at planen skal ha en forpliktende arealpolitikk som skaper rom for bærekraftig utvikling, og den skal gi forutsibarhet i planleggingen for offentlige og private aktører (RPBA, 2013). Regional plan for bærekraftig arealpolitikk er utarbeidet som følger av at en rekke ulike samfunnsaktørers ønske om at arealpolitikken i Vestfold skal være mer langsiktig og forpliktende (RPBA, 2013). Regional plan for bærekraftig arealpolitikk i Vestfold kommer som en oppfølging av gjeldene planer; *Vestfold i en bærekraftig vinnerregion* og *Utvikle felles strategier for et kompakt Vestfold i et grønt landskap*, i tillegg til *Regional utviklingsstrategi Vestfold* (RPBA, 2013).

Planen tar for seg åtte ulike samfunnsmål med underpunkter. Samfunnsmålene er (RPBA, 2013):

1. Vestfold er en bærekraftig og fremgangsrisk region
2. Vestfolds matjordareal er økt, og de spesielle og uerstattelige verdiene i Vestfolds natur, kulturlandskap og kulturmiljøer er bevart
3. Byene, tettstedene og bygdene i Vestfold er attraktive og livskraftige
4. Vestfold er konkurransedyktig nasjonalt og internasjonalt, og trekker til seg kompetent arbeidskraft og nyskapende virksomheter
5. Ulikheter i folkehelse og levekår er redusert
6. Transportsystemet er miljøvennlig, sikkert og effektivt
7. Vestfold er et foregangsfylke for reduserte klimautslipp og miljøvennlig energibruk
8. Samfunnsikkerheten i Vestfold er høy

De ulike samfunnsmålene er ment å gjenspeile de største utfordringene som finnes arealplanleggingen i Vestfold som fylke (RPBA, 2013). I denne oppgaven har jeg valgt å konsentrere meg om samfunnsmål nr. 2, *Matjordarealet er økt, og de spesielle og uerstattelige verdiene i Vestfolds natur, kulturlandskap og kulturminne er bevart* (RPBA, 2013), og samfunnsdel nr 3; *Byene, tettstedene og bygdene i Vestfold er attraktive og livskraftige (underpunkt 3.2)*, da dette er de målene som har deler av seg med relevant betydning ovenfor min problemstilling.

4.2. Larviks kommuneplan

Introduksjonen til Larvik kommunes samfunnsdel av kommuneplanen er det beskrevet et tenkt scenario av Larvik som vertsby for FNs internasjonale klima og miljøkonferanse i år 2020. Dette er en ambisiøs åpning som gir en forventning om å satse på miljøsidene de neste 10 år (Larvik kommuneplan samfunnsdel, 2009-2020).

Kommuneplanens samfunnsdel viser at Larvik har som mål å bli et miljøtyngdepunkt i regionen. For å nå dette har de som mål å engasjere befolkningen til å være med og bidra til et bedre miljø, og det fokuseres på samhandling. Helhetlig og forutsigbar arealplanlegging for å skape et helsefremmende oppvekstmiljø er et av målene. I tillegg er det et ønske Larvik by skal inneha en rekke grønne lunger og rekreasjonsområder, med tilgang på gode lekeplasser for å fremme et yrende folkeliv (Larvik kommune kommuneplan, 2009-2020).

Kommuneplanens samfunnsdel ser noe om at arealbruken i kommunen i dag ikke er god nok. Den er ikke tilstrekkelig bærekraftig da naturkvaliteter, jordvern og estetikk ofte er taperne i konkurransen mot utbyggingsinteressene. En av målsetningene for Larvik kommune er derfor

å avklare vernet av arealer og ivaretaking av naturmiljøet. (Larvik kommune kommuneplan, 2009-2020).

4.3 Stokkes kommuneplan

Stokke kommunes nåværende kommuneplan gjelder for tidspunktet 2009 – 2020. Denne planen ble vedtatt for første gang i 2006, men er revidert og vedtatt for 2009 til 2020 etter ny plan og bygningslov (Stokke kommuneplan, 2009-2020).

I kommuneplanen viser Stokke til sitt utbyggingsmønster de har valgt å betegne som *stor U*. Dette er en u-formet akse som går gjennom hele kommunen. Det er i og tett opptil *stor U* aksens størsteparten av befolkningen i kommunen er bosatt. Det er også her offentlig service og næringslivet befinner seg, hvis man ser bort i fra landbruket (Stokke kommuneplan, 2009-2020).

Stokkes kommuneplan fastslår at det er satt av nok arealer til boligbygging, mens det for industri kan oppstå arealknapphet. Det er også behov for mer areal til friluftsliv. Av grønnstruktur er flere områder satt opp som sentrale og viktige å ivareta. (Stokke kommuneplanens samfunnsdel, 2009-2020).

Kort oppsummert er Stokke kommunes langsiktige mål å fortsette å lokalisere utbygningsområder til *stor U* med minst mulig berøring av kystsonene. Kommunen har fire sentere med boligbebyggelse som ligger på denne aksens. Det er her tyngden av utbyggingen skal skje, og Stokke sentrum skal utvikles med et bypreg. Energibruk og utslipp fra transport må reduseres samtidig som transportveiene trenger å utvikles og gis et løft (Stokke kommuneplanens samfunnsdel, 2009-2020).

5 Resultater

5.1 Undersøkelse av dokumenter

Resultatene som blir redegjort for i understående kapittel er basert på studie og analyse av områder som er relatert til naturmiljø i:

- Regional plan for bærekraftig arealpolitikk, tabell 3
- Kommune planene til Larvik og Stokke kommuner, tabell 4
- Intervju med arealplanleggere i Stokke og Larvik kommuner, tabell 5 -8

Resultatene er fremstilt i matriser som inneholder den informasjonen som jeg, på bakgrunn av mine funn, har vektlagt i drøftningsdelen. På forhånd hadde jeg valgt ut naturmiljøet som det temaet jeg ville trekke ut av planarbeidene. Ut i fra tema utarbeidet jeg matriser der fylkets og kommunenes mål ble trukket ut.

På fylkesnivå er målsettingen til *landbruk, regional grønnstruktur, kulturmiljø og geologiske ressurser* trukket frem av den regionale planen for bærekraftig arealpolitikk i Vestfold. Disse målsetningene er en del av samfunns mål 2, *Matjordarealet er økt, og de spesielle og uerstattelige verdiene i Vestfolds natur, kulturlandskap og kulturminne*. I tillegg er målsettingen til by og tettstedsutviklingen trukket frem som er et underpunkt i samfunns mål 3, *Byene, tettstedene og bygdene i Vestfold er attraktive og livskraftige* (tabell 3).

Tabell 3: Samfunnsmål i RPBA, underordnet tema og mål for å nå samfunnsmålene

Samfunnsmål	Tema	Mål
Nr. 2	Landbruk	<ul style="list-style-type: none"> • Sikre produksjonsgrunnlaget i dag og for kommende generasjoner • Hvis omdisponering: benytte omdisponert jord til annen matproduksjon • Krav til tap av matjord kompenseres av nydyrkning
	Regional grønnstruktur	<ul style="list-style-type: none"> • Bevare verdifull grønnstruktur mest mulig sammenhengende (uavhengig av kommunegrenser) • Sikre viktige områder for friluftsliv, biologisk mangfold, naturmiljø og landskap • Bevares mest mulig inngrepfritt
	Kulturmiljøer	<ul style="list-style-type: none"> • Avikle alle kulturminneinteresser • Alle kulturminner skal undersøkes • Ivareta/tilpasse de ulike vernehensyn
	Geologiske ressurser	<ul style="list-style-type: none"> • Byggeråstoff • Steinindustrien • Geologisk kulturarv
Nr. 3	By og tettstedsutvikling med kvalitet	<ul style="list-style-type: none"> • Overordnet planlegging • Helhetlig utvikling • Sikre kvalitetskrav i nye byggeområder / fortetningsområder • Sikre eksisterende grønnstruktur

I kommuneplanarbeidene er temaene *Fokusområde for kommunen, Grønne områder, Kulturminner, Jordbruk, Bolig og Friluftsliv* trukket frem. Det samme kriteriet som lå til grunne for valg av samfunnsmål i fylkesplanen, RPBA, ble brukt i utvelgelsen av momenter i kommuneplanarbeidene. De to utvalgte kommuners kommuneplanarbeider er bygd opp på litt ulike måter. Det er derfor en utvelgelse basert på min forståelse som ligger til grunne for utvelgelsen av momentene som er tatt med.

I Larvik kommunes planer (Tabell 4) ble det presisert at de generelt la et særlig stort fokus på jordvernet og beskyttelse av strandsonen. Sikring av områder ved hjelp av loven var viktig. I naturmiljøsammenheng var tilgjengelighet for folket, og det å sikre områdene for å unngå fragmentering viktig. I Larviks kommuneplaner var de opptatt av å sikre grøntområder og bynære landbruks-, natur- og friluftsområder. Et annet fokus var at de ønsket en kobling mellom kulturminnevern og naturmiljø.

I Stokke kommunes planer (tabell 4) lå det et særlig fokus på befolkningsvekst, og at det skulle unngås inngrep i områder med verdifull natur og landskap. I sammenheng med naturmiljøet var kulturlandskapet, kystsonen, kulturminner og kulturmiljøer nevnt som områder som måtte sikres verning. Det ble også presisert at det skulle sikres et godt miljø ved

utviklingen av kommunenes tettsteder og at de ville forsette sitt nåværende utbyggingsmønster.

Tabell 4: Fokusområdene i planarbeidene til Larvik og Stokke kommuner baser på tema

Tema	Larvik kommune	Stokke kommune
Fokus for kommunen	<ul style="list-style-type: none"> • Fri tilgang til strandsonen • Jordvern 	<ul style="list-style-type: none"> • Befolkningsvekst
Grønne områder	<ul style="list-style-type: none"> • Tilgjenglighet til folket • Sikre mot nedbygging • Sikre bynære områder 	<ul style="list-style-type: none"> • Verne verdifull natur og landskap • Unngå inngrip i særlige viktige naturområder • Verne kystsonen
Kulturminner	<ul style="list-style-type: none"> • Sikre naturmiljø i forbindelse med kulturminner 	<ul style="list-style-type: none"> • Ikke bygge ned viktige kulturminner /kulturlandskap
Jordbruk	<ul style="list-style-type: none"> • Sikre jordbruksområder 	<ul style="list-style-type: none"> • Unngå nedbygging av produktive jord- og skogbruks areal
Bolig	<ul style="list-style-type: none"> • Sikre hager som grøntområder 	<ul style="list-style-type: none"> • Sikre godt miljø ved utvikling av byer og tettsteder
Friluftsliv	<ul style="list-style-type: none"> • Sikre gode grønne lunger • Sikre gode rekreasjonsområder 	<ul style="list-style-type: none"> • Tilgang til gode friluftsområder i strandsonen og ved vassdrag • Bevare felles /friluftsliv områder for bruk og lek

Det ble i alt gjennomført to intervjuer, et i hver av de utvalgte kommuner. Intervjuene bestod av 15 spørsmål som omhandlet kommunens arealforvaltning (se vedlegg 1). Tabell 5, 6, 7 og 8, viser en meningsfortetting av intervjuet framstilt i matriser.

Tabell 5: Meningsfortetting av intervju med tema Arealplanlegging og planarbeid

Tema: Arealplanlegging og planarbeid	Larvik	Stokke
Viktigste oppgaven til en arealplanlegger	<ul style="list-style-type: none"> • Vekst og utvikling • Kontakt med publikum 	<ul style="list-style-type: none"> • Følge opp loverket • Medvirkning fra publikum
Utfordring med arealplanleggingen	<ul style="list-style-type: none"> • Få med politikerne (til å forholde seg til overordnede føringer) • Fortetting/tilgjenglighet miljømessig (uten bil) 	<ul style="list-style-type: none"> • Kampen om arealene, • Behovet for utbygging / vern konflikt
Hva styrer planleggingen	<ul style="list-style-type: none"> • Overordnede planer styrer • Økonomien begrenser (styrer mer en ønsket) 	<ul style="list-style-type: none"> • Lokale politikken • Nasjonale føringer (ofte overkjørt av fylkesmann/kommunen)
RPBA's påvirkning	<ul style="list-style-type: none"> • Fokus på regional utvikling • Fokus på fortetting med kvalitet (natur/grønne lunger) 	<ul style="list-style-type: none"> • Usikker på hvordan innvirkning • Redd for å bli overstyrt av planen slik at egne interesser blir satt til side og utviklingen ikke går som lokalpolitikken ønsker

Tabell 6: Meningsfortetting av intervju med tema Press og Konflikter

Tema: Press og konflikter	Larvik	Stokke
Er det stort press på arealene	<ul style="list-style-type: none"> • Ja • Press på området mellom strandsonen og E-18 (næring og bolig interesser) • Strandsonen hytteinteresser 	<ul style="list-style-type: none"> • Trykket på kysten • Markede og utbyggere interessert i å bygge
Konfliktområder i arealplanleggingen	<ul style="list-style-type: none"> • Vern/opprettholde naturområder og dyrket mark → jordsmonn viktig i vestfold • Opp mot interesser for utbygging 	<ul style="list-style-type: none"> • Kystsonen • Kulturminner • Elgråkk • Kulturmiljø • Dyrket areal • Mange hensyn å ta
Interessekonflikter som går igjen	<ul style="list-style-type: none"> • Lovverket styrer • Stor samfunnsverdier = ok • Campingutvikling • Konfliktløsning med veiledning og alternative løsninger 	<ul style="list-style-type: none"> • Kollektiv, viktig å få styrket/samfunnsutvikling i sentrum • Fradeling av jord = ok • Få igjennom sine ønsker hos fylkesmannen
Skjønn vs. Lovverket	<ul style="list-style-type: none"> • Lovverket • Noe skjønn for å få til gode løsninger (detaljnivå) 	<ul style="list-style-type: none"> • Lovverket • Noe skjønn for å få til gode løsninger (detaljnivå) • Konflikter veid opp mot hverandre

Tabell 7: Meningsfortetting av intervju med tema Naturmangfold og Verdi

Tema: Naturmangfold og Verdi	Larvik	Stokke
Forskjell innføringen av naturmangfoldloven	<ul style="list-style-type: none"> • Ja, større fokus på naturmangfold • Kartlegging • Vurdering skal inn i planverket • Større bevissthet, gjøre politikerne bevisste 	<ul style="list-style-type: none"> • Nei, må ta hensyn til det samme som før • Loven gir mer system forhold til tidligere (samler lovverk som omhandler naturmiljø)
Hvilke naturområder er det viktig å ta vare på	<ul style="list-style-type: none"> • Nasjonalt viktige områder og områder under ulike typer for vern (lovpålagt) • Grøntområder, parker (kommunens ønske) 	<ul style="list-style-type: none"> • Bøskeskogen (kommunen) • Naturrestat og lovpålagte områder)
Kommunens syn på natur vs. andre samfunnsinteresser	<ul style="list-style-type: none"> • Ja, til natur når det gjelder bruksområder, parker o. l. • Ikke like strek med enkelt trær o. l. • Skjønn brukes fra politikere og innbyggere • Arealplanlegger →lovverket 	<ul style="list-style-type: none"> • Politisk korrekt ja • Nei, naturvern ikke et konfliktområde (bare fauna-elgtråkk) • Kulturminner større problem

Tabell 8: Meningsfortetting av intervju med tema Diverse

Tema: Diverse	Larvik	Stokke
Hva står sterkest av natur vs. andre samfunnsinteresser	<ul style="list-style-type: none"> • Store næringsinteressene står sterkt (Steinbrudd, indre havn) • Camping • Natur, vern av ulike områder 	<ul style="list-style-type: none"> • Landbruket • Ønsker landbruk inntil sentrum og et sentrum med nærhet til landbruket
Vestfolds største utfordring	<ul style="list-style-type: none"> • Lite areal, må fortette i allerede utbygde områder • Ta vare på dyrket mark • Press fra sjø til e-18 (i hele fylket) • Fylkes sammenheng (jernbane, E-18 osv.) 	<ul style="list-style-type: none"> • Besvaring av kyststripa • Jordbruket • Styrke sentrum/tettsteder • Kollektivforbindelser • Fylkets inndeling med mange kommuner og byer

5.2 Analyse og tolkning av intervju

Analysen er prosessen som hjelper oss med å forstå innholdet av intervjuet og hva det har å fortelle (Dalland, 2009). Grunnlag for analysen av intervjuene baserer seg på min forståelse av svarene til informantene. I matrisene er vesentlige opplysningene trukket ut i en meningsfortetting (tabell 5-8). I analysen tar man for seg intervjuet i sin helhet. Informasjon funnet ved hjelp av intervju er noen steder belyst med sitater.

Intervjuet kan deles opp i 4 ulike tema; *Arealplanlegging og planarbeid* (Tabell 5), *Press og konflikter* (tabell 6), *Naturmangfold og verdi* (tabell 7) og *Diverse* (Tabell 8). Analysen baserer seg på svarene fra spørsmålene knyttet opp mot de ulike teamene.

5.2.1 Arealplanlegging og planarbeid

Tema: Arealplanlegging og planarbeid (tabell 5)

- Hva mener du er den viktigste oppgaven til en arealplanlegger?
- Hva mener du er den største utfordringen som arealplanlegger i din kommune?
- Hva føler du styrer planleggingen?
- Hvordan tror du den nye *Regional Plan for Bærekraftig arealpolitikk for Vestfold* vil påvirke arealplanleggingen i din kommune?

På spørsmålene under areaplanlegging og planarbeid var informantene fra de to kommunene stort sett enige. Den største forskjellen var synet på hvordan *Regional Plan for Bærekraftig Arealpolitikk* trolig vil påvirke planleggingsarbeidet. Der mente den ene kommunen at påvirkningen vil bli stor på flere av områdene. Den andre var til en viss grad enig i dette, men uttrykte en skeptisk med tanke på overstyring fra regionale myndigheter.

Larvik:

Informanten fra Larvik kommune forteller at jobben går ut på å legge til rette for vekst og utvikling. Dette må gjøres i henhold til de nasjonale føringene som styrer planleggingen. I tillegg er det viktig å ha kontakt med publikum, og ha en god dialog slik at planleggingen blir forutsigbar. I Larvik kommune forteller informanten at det er en utfordring å få med seg politikerne til å ta hensyn til de forpliktelser som følger regionale og nasjonale føringer. Planleggingen styres i all hovedsak av overordnede planer og kommunenes økonomi råder i forbindelse med tidsperspektivet av når ting blir gjennomført. Informanten fra Larvik

kommune er av den oppfatningen av at *Regional Plan for Bærekraftig Arealpolitikk* vil ha en stor innvikning på planleggingen når den trer i kraft. Det vil bli mer fokus på viktige områder. Her blir regionale næringsområder og fortetting med kvalitet dratt inn som eksempler.

Stokke:

Informantene fra Stokke kommune trekker fram plan og bygningsloven, og forvaltning av arealene på en god måte som viktig i jobben med arealplanleggingen i kommunen. De uttrykker også at å høre på publikum i form av medvirkning som en viktig oppgave. Utfordringer i arbeidet kommer i form av kampen om arealene, hvilke interesser som skal veie tyngst i en avgjørelse, samt det å løse kravene etter overordnede bestemmelser, som fortetting, på en god måte. Hva som styrer planleggingen mener de er en blanding av den lokale politikken og de nasjonale og regionale føringene, der den lokal politikken oftest taper for overordnende instanser om det skulle forekomme uenigheter. Stokke er litt usikre på hvordan innføringen av *Regional Plan for Bærekraftig Arealpolitikk* vil påvirke, men de tror den kan føre til større forutsigbarhet på bruk av arealer. Muligens vil den kunne føre til at det blir lettere for overordnende instanser å ta styringen på utviklingen.

5.2.2 Press og konflikter

Tema: Press og Konflikter (tabell 6)

- Føler du det er stort press på arealene i din kommune? Hvilke områder er det mest press?
- Er det noen områder som har mer konflikter enn andre i arealplanleggingen i den kommune?
- Er det noen interessekonflikter som ofte går igjen? Blir det brukt mer eller mindre skjønn i slike områder kontra områder uten press?
- Når kommunen jobber med plansaker, føler du at det blir brukt mye skjønn?

På spørsmålene om press og konflikter var informantene fra de to kommunene ikke helt samstemte om hva som gjorde seg gjeldene i kommunene. Størst forskjell var oppfatningen av om det var og hvor det var press, sett bort i fra områdene langs kysten og strandsonen.

Larvik:

I Larvik kommune føler informanten at det er et stort press på arealene og da spesielt på områdene i som ligger fra strandsonen opp mot E-18. I Larvik kommune er naturområdene og arealer med dyrket mark de områdene de føler de har mest konflikter. Dette fordi kommunen

er en av landets største på jordbruk, og arealene med dyrka mark er mange. Det er mest konflikter her på grunn av press på områdene og av den grunnen at jordvern i Norge står høyt. I tillegg er kulturminner et område som er konfliktfullt. I vurderingen av slike saker brukes lovverket. Skjønn blir brukt på reguleringsnivå for å få til gode løsninger. Et eksempel er i forbindelse med at utbygger må sette av nok arealer til nødvendige forhold som utearealer, vann og rennovasjon, snuplass og lignende.

Stokke:

Informantene fra Stokke formidler at det er press på arealene i kommunen, men at det i viss grad avhenger av hvordan det politiske klimaet er i kommunen. Det i forhold til villigheten til utviklingen kontra vern. Presset er i all hovedsak rettet mot kysten og kystnære strøk. Det er også her konfliktene er størst. Landbruket er en stor del av kommunen, i forbindelse med lov om jord gir dette hensyn som må tas. Et inntrykk informantene gir er at funn av kulturminner er høyt i Vestfold og at dette medfører en god del konflikter. En enkeltsak som også skaper konflikter er elg-tråkket som går gjennom kommunen.

5.2.3 Naturmangfold og verdi

Tema: Naturmangfold og verdi (tabell 7)

- Er det noen forskjeller i planleggingen etter innføringen av naturmangfoldloven, med tanke på naturverdier?
- Hvilke type naturområder er det viktig for kommunen å ta vare på? Hvordan forholder kommunen seg til det, når presse på slike områder er stort? Avgjørende faktorer i slike saker.
- Syntes kommunen det er verdt å ta vare på naturverdier når det kommer i konflikt med andre samfunnsinteresser?

På spørsmålene under naturmangfold og verdi ga informantene store variasjoner i svarene. Det kom spesielt til syne når det gjaldt oppfatningen av hvilken innvirkning innføring av ny naturmangfoldlov ville gi og om naturmiljøet var under press eller ei.

Larvik:

Informanten fra Larvik er klar på at innføring av naturmangfoldloven har medført store endringer i form av større fokus og mer redegjørelse for hva som er gjort i undersøkelsen av et viktig biologisk fenomen. Informanten ser på saksbehandlingen i loven som et middel for å

gjøre politikerne mer bevisste på naturmangfold når aktuelle saker legges frem. Larvik kommune har alle typer naturområder, nasjonalt viktige til lokalt viktig som for eksempel Bøkeskogen lokalt og Mølen nasjonalt. Informanten gir uttrykk for at det er veldig viktig for kommunen å bevare naturområdene og parkene sine, både fra politisk hold og fordi det er innbyggerens ønske. Ønske om å bevare naturområder som brukes i form av skoger og parker står sterkt blant innbyggerne, men bevaringa av enkelt trær der det ødelegger utbyggingen er det ennå vanskelig å få aksept for. ”Men hvis det er områder som man ikke får lov til å bygge, på grunn av at det er en salamander der, eller at det er en hul eik der, så er det ikke så akseptert ennå”(Larvik).

Stokke:

Informantene fra Stokke kommune sier at de føler at innføringen av ny naturmangfoldloven ikke fører til endringer i det som er tatt hensyn til tidligere. De mener at ting blir satt mer i system med den nye loven. Kommunen peker ut Bøkeskogen sin som viktig å ta vare på, ellers er det viktig å følge loven og retningslinjene for å bevare områder som ligger under beskyttelse av dette. Naturmiljøet er viktig, men ikke til en hver pris. Kommunen uttrykker at det ikke er naturmiljø som er det som bremser utbyggingen i stor grad, og at mye a grunnen til dette fordi de passer på å planlegge utenfor de områdene det skal tas hensyn til og som allerede er beskyttet av lovverket.

5.2.4 Diverse

Tema: Diverse (tabell 8)

- Generelt sett hvilke interesser står sterkt/sterkest i denne kommunen, av natur eller andre samfunnsinteresser?
- Kan du si noe om hva du tror er den største utfordringen med arealplanleggigen i Vestfold?

I spørsmålene under diverse hadde informantene en forholdsvis lik oppfatning av hva de trodde var Vestfolds hovedutfordring. Hvilke interesser som sto sterkt i kommunen var naturlig nok ulike.

Larvik:

I Larvik står de store næringsinteressene som Steinindustri (beslaglegging av areal) og Larvik havn (regionalt viktig) sterkt. I tillegg står campingnæringen sterkt med tanke på at Larvik

kommune er den største kommunen i landet på camping. Kommunene ønsker at næringen skal få utvikle seg videre. I tillegg står vern av viktige naturmiljøområder sterkt, især steder som blir brukt av innbyggerne. Larvik tror hovedutfordringen til fylket er at; *”Vestfold har et lite areal, og det er mange som ønsker å bo og arbeide her”* (Larvik). Presset på arealene ligger langs sjøen opp til e-18 og det er lite som skjer i innlandet av fylket (øst for E-18). I tillegg til å huske viktigheten av å ta vare på den dyrka marken.

Stokke:

I Stokke er informantene enige om at landbruket står sterkt. Stokkes identitet er landbruket, og de ønsker å identifisere seg som en landbrukskommune også i fremtiden. Vestfolds utfordringer mener informantene går ut på å ta vare på kystområdene og jordbruksarealene. I tillegg mener de det ligger en utfordring i å forhindre at fylket utbyggingmessig flyter ut i en stor masse, men at man heller legger til rette for styrking av sentrumsområdene. Dette fordi det finnes så mange og små kommuner samlet innenfor et relativt lite område. *”For det er sånn at Vestfold er veldig tett bebygd og tett befolket så det er lett for at det kan bli en veldig utflytende masse av alt sammen, så det er veldig viktig å samle handel og service og boligbygging i byene og tettstedene”* (Stokke).

6 Diskusjon

Drøftningen er delt i to hoveddeler. Den først delen vil ta for seg resultatene som ble funnet i undersøkelsen av planarbeidene og i intervjuanalysen. Her vil funnene i undersøkelsen bli satt opp imot teorien som ble presentert i teorikapitlene, samt at jeg vil komme med mine drøftninger. De ulike underpunktene i problemstillingen vil bli forsøkt belyst. Noen av funnene vil bli belyst med sitater fra intervjuene. I den andre delen vil det bli gjort en vurdering av metoden og dataene som ble brukt, samt en drøfting av feilkilder og validitet.

6.1 I hvilke grad benytter kommunene aktivt lovene og andre politiske dokumenter for å bevare naturmiljøet?

I Norge har Stortinget og regjeringen, gjennom lovverk og nasjonale forskrifter og retningslinjer, et ønske om å ivareta et bærekraftig naturmiljø nå og i fremtiden. Norge valgt å skrive under på den internasjonale konvensjon om biologisk mangfold (CBD), der formålet er å styrke og verne naturmiljøet. Konvensjonens hensikt er å bevare det biologiske mangfold og opprettholde en bærekraftig bruk av ressursene som finnes (mer kapittel 2.3). Med dette viser Norge at de tar ansvar for naturmiljøet i dag og for fremtiden. I tillegg blir temaet biologisk mangfold satt i et større politisk søkelys. *"Å stille seg bak slike erklæringer innebærer en politisk og moralsk forpliktelse for statene til å gjennomføre"* (Bugge, 2011, sitat s. 62). Det å være et land som viser at de ønsker å ta miljøet på alvor vil gi Norge anerkjennelse ut over landets grenser. Dersom Norge ikke følger opp konvensjonens retningslinjer vil troverdigheten til Norge som foregangsland svekkes.

Norge har i grunnlovens paragraf 110b forankret retten til et godt miljø *" Enhver har Ret til et Milieu som sikrer Sundhed og til en Natur hvis Produktionsævrne og Mangfold bevares"* (mer kapittel 2.5.1). En forankring i grunnloven viser at bestemmelsen har høy verdi. Grunnloven er den høyeste rettskilden som finnes i Norge, og alminnelige lover og bestemmelser ligger under og må vike dersom det er sprik mellom ulike lover. Et godt lovverk er viktig i alle sammenhenger. I tillegg er det viktig at lovverk, forskrifter og retningslinjer blir formidlet ut til den enkelte kommune på en god måte, slik at loven blir brukt etter lovenes intensjoner. Sett fra et naturmiljøperspektiv har lovverket som finnes i dag gode intensjoner og er godt tilrettelagt for å ta vare på og forvalte arealer på en bærekraftig måte. Innføringen av naturmangfoldloven i 2009, med formålsparagraf som tar sikte på bærekraft, forsterker naturmiljøets posisjon slik at de viktige verdiene kan bli tatt vare på nå og for fremtiden.

En av dagens største trusler mot naturmiljøet og det biologiske mangfoldet er fragmentering (mer kapittel 2.2.2). Det er derfor viktig at planleggingen er helhetlig. Dette kan gjøres ved at man tar med seg lokalkunnskapen inn i planleggingen. Kunnskap om arealer er ofte større på lokalt nivå og derfor er dette et viktig hjelpemiddel når man vil ivareta verdier. I noen tilfeller kan det være hensiktsmessig med planlegging utover kommunegrensene. Dette for å unngå en bit for bit planlegging da enkelttiltak i seg selv ofte ikke har en stor konsekvens, men samlet sett kan mange små tiltak føre til ødeleggelser av mer alvorlig karakter.

Fylkesmannen ser til at lovverket og retningslinjene følges i kommunene innenfor sin region. I kommunene er det politikerne sammen med saksbehandlerne som ivaretar bestemmelsene fra stortinget. Det er derfor viktig at både politikerne og saksbehandlerne er kjent med lovverket, ikke bare for å beskytte naturmiljøet, men også for at samfunnsutviklingen i sin helhet skal ivaretas på en hensiktsmessig måte for ulike interesser. Interessene er alt fra helse, utbyggingstiltak, ulike næringer og infrastruktur til natur, jakt, fiske og friluftsliv. Lovverket ligger til grunn for utformingen av de regionale og kommunale planarbeidene. Dette gjør at lovverket ligger til grunn for hvordan utvikling i samfunnet vil skje. På regionalt plan har Vestfold utviklet en regional plan for bærekraftig arealpolitikk. Planen har tatt for seg alle Vestfolds utfordringer som region, og det er utarbeidet mål og strategier for å løse utfordringene på en god måte. Planen er laget i samarbeid med og på tvers av mange aktører i. Den regionale planen for bærekraftig arealpolitikk er laget ut i fra bestemmelser i først og fremst plan og bygningsloven, men også andre lovverk som er sentrale for Vestfold. Ut i fra de regionale utfordringene legges det rammer for den enkelte kommunes planlegging. Den regionale planen skal hjelpe til å gi en regional helhetstenking i forhold til utfordringene som finnes på flere områder innenfor fylke. Dette er hensiktsmessig i forhold til at det er så mange ulike sider som det skal tas hensyn til når det kommer til avklaring om bruk og vern av arealer, og det er dermed i mange tilfeller nyttig å se utover kommunegrensene. Er godkjenning av regionalplanen for Vestfold med på å styrke og ivareta helheten innenfor fylket. På denne måten kan man lettere unngå en fragmentering av viktige naturmiljøområdene som strekker seg over kommunegrensene. Planen er ønsket av regionen, og er med på å låse noe av arealene innenfor området og kan bidra til en større forutsigbarhet på hvordan arealene skal forvaltes, med bruk og vern.

I intervjuene med informantene fra kommunene gis det uttrykk for at den regionale planen vil ha en stor betydning. Informanten fra Larvik kommunen har tanker om at den kommer til å gi en større forutsigbarhet når det gjelder planlegging av hvordan og hva arealene skal brukes til.

Viktige regionale områder vil bli satt av og gitt bestemte formål. Kommunen har etter loven den utøvende myndigheten. De skal følge de overordnede bestemmelsene og har ansvaret for utviklingen av sin egen kommune. Det oppfattes at informanten fra Stokke kommune har en tanke om redselen for at planene kan virke på en slik måte at kommunen mister noe av sin rett til selvstyring av arealene og at overstyringen fra regional sektor blir for stor. Følelsen av å bli så begrenset i sin handlefrihet, men likevel å ha ansvaret kan være en utfordring for kommunene og også for den enkelte saksbehandler. Det kan føre til misnøye fra kommunens side og kommunen kan føle seg krenket fordi høyere myndigheter griper inn.

Kommunene har tatt med seg de regionale målene inn i sine kommunale planarbeider. De er laget etter loven, plan og bygningsloven, og inneholder utfordringer og de langsiktige målene i kommunene. Kommuneplanene sier hvordan kommunen ønsker å utvikle sine områder. Kommuneplanarbeidene til de undersøkte kommunene viser hvordan det tas tak i utfordringer vedrørende ulike samfunnsinteresser. Av intervjuene kommer det frem at informantene fra de to kommunene er samstemte på at det er lovverket og øvrige bestemmelser som styrer planleggingen. Begge kommunene gir uttrykk for at det først og fremst er lovverket som styrer planleggingen på overordnet nivå. Skjønner forekommer på detaljnivå (mer i kapittel 6.2). Funnene viser at kommunen med de retningslinjene og lovverket som foreligger nasjonalt, de retningslinjene som foreligger regionalt og kommuneplanene lokalt, aktivt bruker lovene og politiske dokumenter for i utarbeidelsen av sine planer for å planlegge på en slik måte at de imøtekommer kravene som foreligger. Dersom kommunene ikke hadde hatt lover og retningslinjer og forholde seg til ville kommunene ha stått friere, men det kunne ha ført til at mange av de viktige arealene til naturmiljøet hadde vært nedbygd. Det kunne ha ført til at viktige vernede områder ikke hadde vært vernet og tilgjengeligheten for innbyggerne i dag og i fremtiden ville vært minimal. Derfor er det viktig med en grad av styring ovenifra for å sikre en helhetlighet i samfunnet og for å ta vare på alle verdier.

Bruk av lovverket blir gjort etter den enkeltes saksbehandleres beste emne. Her vil trolig erfaringer fra arbeidet, fra lovene, samt tolkning og bruk av lovverket spille inn. Dette er en faktor som kan utgjøre forskjeller i kommunenes utforming av sine arealer. Det vil være trolig at den enkelte saksbehandler som jobber med dispensasjoner til ulike tiltak gir dispensasjoner på bakgrunn av god lovkunnskap, men det er ikke mulig å komme bort i fra at alle vil ha ulik opplæring i arbeidet og ulik bakgrunn. Dette kan føre til at utfallet kan variere noe fra en saksbehandler til en annen. I forhold til naturmangfoldet og naturmangfoldloven ga informantene inntrykk at denne loven hadde ført til et økt fokus på naturmangfoldet i

kommuneplanleggingen. Informanten fra Larvik kommune ga inntrykk av at innføringen av naturmangfoldloven ga et økt fokus og bevissthet på naturmangfoldet. I tillegg var den med på å gjøre politikerne mer bevisste på hensyn som må tas i et område. ” ... holder det ikke med å skrive i saken at det foreligger eller ikke foreligger noe biologisk mangfold i området, eller vi har sjekket ut det biologiske mangfoldet... Du må forklare hva du har funnet, kildene hvor du har funnet det, om konsekvensene av det utbyggingstiltaket... Og da skal du gjøre politikerne bevisste på hvilke vurderinger som er gjort i saken. I forhold til for eksempel en avgjørende naturtype som er registrert i et område.” (Larvik). Informanten fra Stokke kommunen ga et inntrykk av at arbeidet med naturmangfoldet ikke hadde endret praksisen i like stor grad, men at den nye loven i forhold til tidligere hadde samlet alt lovverket som omhandlet naturmiljøet på et sted og gjort det mer systematisk. Dette viser at det er stor forskjell på oppfatningen av lovverket og hvordan kunnskapen om dets intensjoner kan variere innenfor den utøvende arealplanleggingen i den enkelte kommune. Det at naturmangfoldloven er en forholdsvis ny lov, og at informantene mangler erfaring med saker der loven brukes aktivt kan være en faktor som delvis er årsaken til den store forskjellen i synet på loven. Det er allikevel viktig at de som jobber aktivt med ulike lover er klar over at de skal følges og brukes etter de intensjonene de er laget for.

6.2 Hvordan forvalter kommunene sitt naturmiljø og andre samfunnsinteresser?

I denne undersøkelsen står naturmiljøet i fokus. En viktig målsetting med utviklingen av et lokalsamfunn er å oppnå så gode levevilkår som mulig for beboerne i området (Stortingsmelding 29, (1996-1997)). Ved hjelp av kommunenes planarbeider skal arealbruken avklares. Arealplanleggerne skal veie interesser opp mot hverandre slik at lokalsamfunnet blir attraktivt og levekårene til innbyggerne blir ivaretatt på en god måte. For å skape et godt lokalsamfunn er planlegging og tilrettelegging av de fysiske omgivelsene som finnes et viktig virkemiddel (Stortingsmelding 29, (1997-1998)).

Begge kommunene i denne studien uttrykker at det er et press på arealene. Dette knytter de først og fremst opp mot alle de ulike samfunnsinteressene som skal tas hensyn til samtidig som regelverket må følges og områder skal tas hensyn til. ”... *Naturressurser, det er kulturminner, miljø, trafikk, altså veldig mange hensyn som skal ivaretas. Så det er det å se hele puslespillet og ende opp med en god beslutning.*” (Stokke). Dette fører til en kamp om utnyttelsesretten av arealene. Det er en befolkningsvekst i landet og dermed også i kommunene, som fører til økt

boligbehov og økende behov for en god infrastruktur. Informantene ga uttrykk for at det fra øvrige bestemmelser var fortetting som skulle løse noe av konflikten ved befolkningsvekst, men de understreker at de da ble pålagt og selv ønsket fortetting med kvalitet. Informantene gir inntrykk av at dette som regel er noe som sees på som en god løsning men at det fører med seg utfordringer i form av å skulle fortette med kvalitet med lite arealer tilgjengelig. Dette kan være vanskelig men det er helt nødvendig hvis menneskene fremdeles skal ønske å bo og trives i de ulike kommunene. Lekeplasser og gode utearealer var et av dilemmaene som ble trukket fram. Det er derfor viktig for kommunen og dens innbyggere at ikke alle områder og grønne lunger blir bruket til fortetningsarealer. Noen områder må være tilpasset uteaktiviteter for barn og unge. I forhold til industri er det på regionalt nivå satt av arealer som skal nyttes til dette formålet. Dette ble nevnt i intervjuene. Fordelen her er at man muligens kan slippe noen konflikter fordi arealbruken allerede er avklart. Avklaring av arealer på forhånd var noe jeg oppfattet at informantene stilte seg positiv til.

Ut i fra undersøkelsen av kommuneplanarbeidene settes alle samfunnsinteresser høyt og kommunene har et ønske om å utvikle seg til attraktive levesteder for innbyggerne. I tillegg til et godt naturmiljø er god infrastruktur, kollektivtransport, bolig, skolegang, landbruk, helse og næringsinteresser eksempler på ulike samfunnsinteresser som er viktig for verdiskapning, trivsel og gode levevilkår i en kommune. Hvordan naturmiljøet skal vektlegges og verdisettes i forhold til de andre interessene er det som regel uenighet om. Da naturmiljøet i stor grad ikke har en gitt økonomisk verdi, er naturmiljøet sett opp mot andre samfunnsinteresser ofte en tapende part. Verdisettingen blir en subjektiv vurdering der de grunnleggende holdningene og moralen til individet som skal sette verdien gir utslag i vurderingen. I kapittel 2.2.1 er noen direkte og indirekte verdier av naturmiljøet trukket frem. Økonomiske betydningen av disse er ikke fastsatt med en markedspris.

Informantene fra kommunene i denne undersøkelsen formidler at de store næringsinteressene står sterkt i kommunen. I Stokke kommune er det landbruket som peker seg ut som den næringen som står sterkest. I den Larvik kommunen er aktiviteten vedrørende havneområdet og steinindustri to næringer som står sterkt, tillegg til landbruket. Dette samsvarer med den regionale planen for Vestfold som viser at jordbruket er en viktig næring i fylket. Alle informantene uttrykker at det er et ønske om at de store næringene skal fortsette å utvikle seg i kommunene, og at det er viktig å sette av arealer til disse om det trengs. Det er viktig for en kommune å opprettholde et attraktivt næringsliv i tillegg til et attraktivt miljø. Dette må til for å opprettholde verdiskapningen i kommunen.

Påvirkningen den politiske styringen har på arealbruken kan ha både positiv og negativ virkning. Den positive siden er at politikerne er valgt av folket. Folket kan dermed være med på å bestemme hvilken retning utviklingen skal ta ut i fra hvilket ståsted de valgte politikerne har. Det vil her være viktig å se på hva politikerne har på sin agenda. Det negative rundt dette er at politikerne ikke i like stor grad har det kunnskapsgrunnlaget som bør ligge til grunne for å ta avgjørelser som kan gå ut over verdifulle områder. I intervjuet med Stokke kommunen formidler en informant at overprøving av kommunens bestemmelser fra regionale myndigheter var noe som forekom, og var med på å forhindre kommunen til en viss grad i å utvikle seg på den måten den ville. Det kan virke som om dette forekommer når politikere er uten tilstrekkelig kunnskap at saker blir overprøvd. Når regionale myndigheter går inn og styrer på denne måten kan det ha sammenheng med en helhetstenkning for regionen, og kommunen har da kanskje ikke tatt nok hensyn til helheten i sin planlegging. Dersom folkes vilje ligger i å bevare et godt naturmiljø, virker det som om politikerne følger dette i stor grad. Men hovedinntrykket er at styringen av hva som blir bevart ligger i forpliktelsene til det overordnede lovverket og retningslinjene. Dette fremmer bevaringen av de aller viktigste områdene og artene som finnes, til tross for innbyggernes medvirkning, ulike konflikter, politisk styring og press på arealene.

Informantene i begge kommunene formidler at kommunene er opptatt av vern, og spesielt vern av områder som er lovpålagt er viktig å sikre. Informantene gir inntrykk av at de vernede områdene må ivaretas og at det her ikke tillates å gjøre tiltak som kan gå ut over vernets formål. Det virker som områder som ikke er under vern og heller ikke er av interesse for befolkningen fort kan gå tapt hvis det planlegges ulike tiltak. Det finnes forskjellige ønsker blant befolkningen generelt og i de to undersøkte kommunene vil innbyggerne ha forskjellige ønsker (mer kapittel 6.3.1). Dette kan påvirke hvordan kommunen utformes fordi kommunene prøver å styre seg selv i henhold til hvordan kommunen ønsker at utviklingen skal foregå. Får å styre utviklingen må man bruke skjønn i noen avgjørelser. Bruken av skjønn varierer. Informantene ga inntrykk av at det til en viss grad ble utøvet skjønn i planleggingsarbeidet. Selv om saksbehandlerne i kommunen utøver skjønn er det allikevel lovverket som skal ligge til grunne. Av intervjuene fikk jeg inntrykk av at det var en ulik oppfatning av rom for bruk av skjønn i de to kommunene. Informanten fra Larvik kommune formidlet at lovverket styrte planleggingen og at det bare ble brukt skjønn på detaljnivå for å få til gode løsninger. Informanten fra Stokke kommunen ga inntrykk av at det alltid ble brukt noe skjønn, men også her for å få til best mulige løsninger.

Skjønn brukt på detaljnivå for å få til gode løsninger er en bra ting for man ser på en konkret sak. Allikevel kan noe av helheten i planlegging forsvinne. Bruk av skjønn vil også være påvirket av den enkeltes saksbehandlers egne verdier og forutsetninger. Kjennskap til tiltakshaver kan også spille inn, både for og imot tiltakshaverens ønsker. Allikevel er skjønn et viktig og nødvendig tiltak for å skape gode løsninger for flere parter, og helheten. Det er en mulighet for kommunene å få til en ønsket forvaltning av sine arealer og utvikling. Bruk av skjønn er også viktig i forhold til at det er kommunene som sitter på lokalkunnskapene og har derfor større forutsetninger for å få til en god forvaltning.

I saker der det er tvil og i saker som gir rom for skjønn virker det som om kommunene i stor grad prøver å utvikle til fordel for samfunnet. Det er i disse tilfellene det kan virke som om naturmiljøet oftest blir en tapene part i forhold til annen utvikling. Grunnen til dette kan være mange, men en faktor som virker å ha en stor betydning, er forståelse for viktigheten av bevaring av arealer utberørt framfor utvikling, både blant politikere og blant befolkningen. Informasjon om hvorfor et naturmiljøhensyn må gå foran en annen samfunnsinteresse, med målbar verdiskapning, kan være et tiltak med på å gi en bredere aksept på hvorfor lovverket er som det er. Dette fordi informasjonen fører til forståelse og forståelse kan igjen føre til bredere aksept.

6.3 Hvordan håndterer kommunene arealpress?

Av intervjuene kom det frem at den største interessen av og press på arealene er størst i forhold til utbygging og utvikling nær strandsonen. Dette fører til at verdiene på arealene her, sett fra et økonomisk perspektiv, er høye. Noe som er et resultat av tilbud og etterspørsel. I tillegg er egenverdiene her høye sett fra et friluftsperspektiv og rekreasjon. Dette har ført til at det i strandsonen innenfor et hundremetersbelte ikke er tillat noen former for inngrep. Begge kommunene gir uttrykk ut i fra kommuneplanene sine at de setter vernet av kysten høyt. Det samme viser resultatene fra intervjuene.

I begge intervjuene med kommunene kommer det fram at presset for bruk av arealer fra ulike interesser ligger i all hovedsak fra strandsonen opp mot E-18. Undersøkelsene av arealplankartene til de utvalgte kommunene viste det samme mønsteret. Informanten fra Larvik ga uttrykk om at dette er trendbildet i hele Vestfold og er en av utfordringene for fylket. *"Ellers så er jo presset for utbygning det samme at det ligger mellom sjøen og E18, det ligger som en korridor, også er det lite som skjer innenfor."*(Larvik). Informanten fra

Stokke kommune informerer om at det i tillegg til planleggingen, er etterspørselen som til en viss grad bestemmer hvor det blir bygget. ”... selv om vi planlegger er det jo markedet og etterspørselen som bestemmer langt på vei hvor det blir utbygning” (Stokke). Dette er naturlig og noe kommunene må ta hensyn til i planleggingen for at noen skal være villige til å investere i, utvikle og i etterkant bruke arealene.

Informantene gir et inntrykk av at de har litt forskjellig syn på arealpresset i sin kommune. De er enige om at det aller største presset er på arealene rundt strandsonen opp mot E-18, samt at på den andre siden av E-18, skjer det lite vesentlig. Dette er trolig fordi de kystnære områdene er mer attraktive områder for folk flest, derfor er verdien på arealene større her og presset øker. Informanten fra Stokke kommune oppgir at den tror den politiske styringen ofte spiller inn på om det blir arealpress eller ikke ut i fra hvilke syn på verdier partiet som styrer har. Det vil her gå på skjønn og hvilken formening man har på hva som er viktig, vern kontra utvikling. Informanten fra Larvik kommunen har derimot en klar formening om at kommunes arealer er presset uavhengig av politisk styring. Dette fordi så stort omfang av arealene er lagt under vern av ulike lover for eksempel jordvern, kulturminnevern eller naturmangfoldloven. I tillegg til at kommunen har mange andre interesser som de vil utvide og utvikle videre. Der mange ønsker utvikling vil det naturlig forekomme et større press. Informanten fra Larvik kommune forteller at i forhold til at det er så mye dyrket mark og få ledige arealer, er det vanskelig å unngå konflikter og presset blir høyt. I noen tilfeller må det tillates å bygge på områder der det i utgangspunktet ikke er lov. Informantene formidler her at det da blir gjort en vurdering og tiltaket må komme store deler av samfunnet til gode, ikke bare noen få enkeltpersoner. Det betyr at kommunen i enkelte tilfeller gir dispensasjoner, til tross for lovverkets intensjoner. Om dette er en god måte å håndtere press på arealene på kommer an på den du spør. Min mening er at det skal være veldig mye som skal til før man skal gi dispensasjoner, da det vil fort kan fører til at viktige naturmiljøer kan gå tapt.

6.3.1 Medvirkning og konflikter

Medvirkning fra befolkningen er et viktig moment i planleggingen i Norge. I begge intervjuene ble medvirkning nevnt i sammenheng med spørsmålet om hva som var viktig i jobben som arealplanlegger. Begge kommunene uttrykker at folkets meninger om hvordan samfunnet skal utvikles er vesentlig. Dette står dermed sterkt i forhold til hvordan utviklingen i kommunen utarter seg, noe som igjen kan gjenspeile seg i hvor det blir press på arealene. Involvering i form av medvirkning er et positivt element. Involvering fører med seg et

engasjement og dermed større interesse for hva som skjer i nærmiljøet, for å lære og ivareta et godt samfunnsmiljø.

For innbyggerne i en kommune er det en fordel med medvirkning da de kan være delaktige i hvordan miljøet rundt dem utvikler seg. Dette kan også være en fordel for naturmiljøet. Veldig mange ønsker et attraktivt og godt naturmiljø rundt seg. I tillegg innehar befolkningen et vidt spekter av kunnskap. Det er hos innbyggerne store deler av lokalkunnskapen ligger. Ved å delta og medvirke kan viktige arter og andre viktige naturfenomener bli reddet i større grad enn det som ville blir gjort om man ikke visste om forekomstene. I tillegg vil engasjement føre med seg flere positive innspill i forhold til hva en passiv holdning vil gjøre.

Kommunene gir et noe ulikt syn på hvor konfliktfylt det er når det kommer til kampen mellom naturmiljø og andre interesser. Stokke kommune formidler ”*Jeg syntes det er sjelden vi har en konflikt, altså utbygningsbehov kontra naturverdier. Konfliktene går mye mer på jordvern og kulturvern. Og selvfølgelig fauna, naturverdien fauna. Det er de tre tinga der som er konfliktfylt*” (Stokke). Dette begrunnes med at kommunen bruker naturbaser med kjente viktige områder i kommune. Informanten forteller at kommunen bruker disse basene aktivt under planleggingen for å unngå å planlegge i de kjente verdifulle områdene som finnes. Informanten fra den andre kommunen informerer om at hos dem er det konflikter og press, spesielt i forhold til naturmiljø og dyrke mark kontra andre interesser. Informanten fra Larvik kommune informerer om at hos dem er det en klar konflikt mellom naturmiljøet og andre interesser i kommunen.

Kulturminner er et dilemma som begge kommunene tar opp og man får en forståelse av at dette er noe som gjør seg gjeldene i hele Vestfold fylke. Informanten fra Stokke kommune formidlet at det er her det ofte blir konflikter i forbindelse med utbyggingssaker. Dette fordi funn av kulturminner er utforutsigbart, og om et kulturminne blir funnet etter at et tiltak er startet kan hele utbyggingen måtte stanses og forskyves. Fra informanten fra Larvik kommune fikk man tilsvarende inntrykk ved funn av kulturminner, men her ble det også formildlet muligheten til at funn av kulturminner og ivaretagelsen av disse kunne kombineres med å ta vare på enkelte områder av naturmiljøet. Dette om funn blir gjort i områder der det er naturmiljø som det er verdt å ta vare på. Min oppfatning av de ulike kommunene er at det alltid vil oppstå noen konflikter, men at de stort sett er klar over hvilke hovedkonflikte som går igjen. En stor utfordring med konflikter som følger av funn av kulturminner er at man ikke kan forutse hvor funnene vil komme, og dermed ei heller konflikter i forhold til det. I

Vestfold forekommer det mange slike funn. Gamle kulturminnene er vernet av lovverker og da må kommunene følge dette, uavhengig av tiltak. Dette er det viktig både for den enkelte kommune men også for regionen og landet.

6.4 Forskjeller og likheter i de undersøkte kommunene

De to kommunene er plassert sør i Vestfold, med en kommune i mellom seg. Larvik kommune er fylkets største kommune i areal mens Stokke kommune er en relativt liten kommune. Larvik kommune har nesten fire ganger så mange innbyggere som Stokke kommune. Begge kommunene har innslag av kysstripe og begge har omfattende jordbruksareal. Dette er faktorer som kan være med på å gi forskjeller og likheter mellom kommunene.

Kommuneplanarbeidene til de to kommunene er oppbygd på to forskjellige måter, men begge tar utgangspunkt i plan og bygningsloven og de overordnede bestemmelsene. I Larvik kommunes kommuneplan har de fokus på strandsone og jordvern. De påpeker at det er viktig med tilgjengelighet til grøntområder for folket og er opptatt av å sikre bynære områder mot nedbygging. Stokke kommunes kommuneplan fokuserer på befolkningsvekt i kommunen. I tillegg er det viktig for dem å sikre de verdifulle områdene innen natur, kulturlandskap og de produktive jord- og skogbruks areal. De har begge et fokus på å verne om kysten sin.

Studie viser at de to kommunene har mange likhetstrekk. Intervjuene gir inntrykk av at begge kommunene forvalter arealene sine etter lovverket, der plan og bygningsloven, naturmangfoldloven, lov om jord og lov om kulturminner står sentralt. De to sistnevnte på grunn av at det er mye produktiv matjord og mange funn etter gamle bosettinger i hele Vestfold. Funn av kulturminner blir av begge kommunen nevnt som årsakene til mange konflikter. En næring som står sterkt i begge kommunen er landbruket, med jordbruk og jordvern. Informantene gir et uttrykk av at dette tar mye areal og vernet gjør det vanskelig og noen ganger konfliktfullt dersom man ønsker en annen utvikling i områdene. Informanten fra Larvik kommune presiserte at det kun er tiltak som kan utnyttes av en større del av lokalsamfunnet som vil bli godkjent dersom dyrka områder ble lagt til annen formål. Dersom jordbruksarealer blir satt av til andre formål, må det iverksettes avbøtende tiltak, som for eksempel flytting av jordbruksjord. Man får også et inntrykk av at jordbruket er noe begge kommunene er stolte av, og at det er en egen vilje til å ta vare på det utover det lovpålagte

vernet. Begge kommunene oppgir at de er opptatt av vern, og at vernet naturmiljø skal beskyttes. I tillegg gir informantene fra kommunene en oppfatning av at medvirkning fra befolkningen er noe kommunen setter høyt og ønsker, for å få til et best ønsket kommunesamfunn som mulig.

Det kommer fram av intervjuene at de to kommunene har noen forskjeller. Av forskjellene som forekom var det noen funn som pekte seg ut. En forskjell var kommunenes oppfatning av arealpress. Begge kommunene mener at det er stort press på arealene, men bare Larvik kommune ga uttrykk for at naturmiljøet er en samfunnsinteresse som er presset og konfliktfullt. Stokke kommunen gir et inntrykk av at de ikke ser på dette som en stor konflikt, med unntak av et elg-tråkk som krysser kommunen. Informanten fra Stokke kommune meddelte en oppfatning av at politisk ståsted hadde innvirkning på hvordan arealer ble tildelt de ulike samfunnsinteressene. *"... høyresiden er mye mer villig til å bygge enn å verne, trur jeg, enn kanskje den andre opposisjonen som skal mer ta å verne, enn å bygge ut der folk vil bygge"* (Stokke). Informanten fra Larvik kommune hadde en forståelse av at politikerne i ulike spørsmål ikke var bevisste nok på verdien av naturmiljøet når det gjelder enkelttilfeller som står i veien for andre større tiltak, og mente at de der har en vei å gå. *"...hvis du tenker på naturverdier og du tenker på fine skoger, nærturområder, så er nok befolkningen og politikerne enige om at de ønsker vi å ta vare på Men hvis der er områder som man ikke får lov til å bygge, pga at det er en salamander der, en hul eik der eller ett eller annet, så er det ikke så akseptert ennå"* (Larvik).

En annen forskjell var kommunens oppfatning av innføringen av ny naturmangfoldlov. Loven er vesentlig i forhold til naturmiljøet. Informanten fra Larvik kommune ga et inntrykk av at loven ville føre til endringer. I tillegg virket det på informanten at den ville gjøre politikerene mer bevisste på viktigheten av naturmiljø i ulike situasjoner. Informanten fra Stokke kommunen ga et inntrykk om at de oppfattet at innføringen av ny lov ikke ville føre til endringer. De ga en oppfatning av at de var de samme hensyn som før bare mer samlet i ett lovverk. Det var også store forskjeller i oppfatningen av hva den regionale planen for bærekraftig arealpolitikk (RPBA) ville ha å si for arealforvaltningen. Informanten fra Larvik kommunen mente at den vil ha mye å si og vil føre til endringer, mens informanten fra Stokke kommune var usikker på virkningen og hvilken betydning den vil ha. Dette viser store forskjeller som kan utgjøre mye med tanke på naturmiljøet i den enkelte kommune. Ulik erfaring med lovverket og planen kan være en faktor som kan spille inn. Hvis det er tilfellet vil trolig forskjellene nøytralisere seg litt at praksisen til kommunen har økt.

Til slutt to sitater fra hva planleggerne i de to undersøkte kommunene så på som utfordringen til Vestfold fylke:

”For det er jo sånn at vestfold er veldig tett bebygd og tett befolket, så det er lett for at det kan bli veldig utflytende masse av alt sammen, så det er veldig viktig å samle handel og service og boligbygging i byene og tettstedene”(Stokke).

”Største utfordringen vår er jo at vi har lite areal og det er veldig mange som ønsker å både bo og arbeide her. Og at man ikke har så mye areal og ta av, man må heller fortette enn å gå ut i dyrka mark og på kulturminner.” (Larvik)

6.7 Vurdering av dataene

6.7.1 Feilkilder og validitet

Om resultatet av oppgaven, som følget av analysen og drøftningen, er helt valide er det vanskelig å gi et klart ja svar på. Det er flere faktorer gjennom hele arbeidsprosessen som kan være med på å påvirke resultatet i mindre eller større grad. For å finne kilder som kan føre til feil er undersøkelsens gang analysert og det er redegjort for de valgene jeg har tatt underveis. Videre vil jeg her forsøke å drøfte ulike feilkilder og usikkerhet som kan ha påvirket resultatene, slik at undersøkelsen kanskje ikke hadde fått et likt utfall om den ble utført av en annen forsker med ulikt bakgrunn og interesser.

En usikkerhet er at temaene som er analysert er definert av forskeren og forskerens forståelse og perspektiv. Når deler av teksten i resultatet blir løsrevet fra sin helhet er faren at noe av informantenes svar ikke blir forstått eller fremmedgjort (Thagaard, 2009). Forskeren tolker dataen ut fra sitt faglige ståsted, dermed kan informasjonen oppfattes annerledes enn informantenes forståelse (Thagaard, 2009). Forsker og informanters bakgrunn som utdanning, erfaringer, verdier, fartstid i kommunen og politisk ståsted kan gi utslag på hvordan spørsmålene og svarene i resultatene oppfattes og tolkes. Jeg mangler arbeidserfaring innen arealforvaltningsfeltet og min forståelse er dermed begrenset til min faglige forståelse som er opparbeidet gjennom mine snart fem års studier ved UMB. I tillegg har mine personlige erfaringer og interesse for mitt nærområde en betydning. Interesse og engasjement for et tema kan påvirke objektiviteten til forskeren, noe som kan føre til at forskerens syn gjenspeiles i konklusjonen.

Valg av område og informanter er en vurdering gjort av forskeren. I denne oppgaven har jeg valgt å se på mitt hjemfylke og to kommuner jeg har god kjennskap til. Valg av fylke og kommuner ble gjort på bakgrunn av praktiske og økonomiske årsaker, noe som gjorde reisetiden kort og tilgjengeligheten til informantene lettere. I tillegg syntes jeg det var interessant å se på et område jeg hadde noe kunnskap om i forkant av undersøkelsen. Faktoren at forskeren i forkant av undersøkelsen har kunnskap om området som skal studeres kan ha en innvirkning på hvordan funnene blir forstått. Det kan føre til at man ikke har et like kritisk syn fordi man på forhånd har en formening om hvordan ting er. Er man fornøyd med hvordan ting er så er man kanskje ikke kritisk nok. Om man ikke er fornøyd kan det motsatte skje, at man blir ekstra kritisk. Dette er fordi man har lokalkunnskap om området og dermed kjenner til flere detaljer. Valg av informanter ble gjort på bakgrunn av at de jobbet aktivt med planlegging. Målet var å få et innblikk i kommunens planlegging. Det ble undersøkt to kommuner for å kunne sammenligne praksisen til de to utvalgte. Dette er et relativt lavt antall og kan føre til et snevert bilde av praksis innenfor et fylke med fjorten ulike kommuner.

For å belyse problemstillingen er det brukt intervju som metode. Intervjuspørsmålene er laget og stilt av forskeren selv. For å få en objektiv studie er det viktig å unngå at spørsmålene som er brukt ikke støtter opp under forskerens forventede funn (Kvale, 1997). Det finnes ingen fasit på hva som er de riktige spørsmålene å stille, og de spørsmålene forskeren mener er viktige er ikke alltid like aktuelle når man kommer til analyse av intervjuet. Andre spørsmål og annen forståelse av tema kan gi ulike resultater. Dette fordi hele studiet er forankret i forskerens egen forståelse. Siden forsker har definert problemstillingen, spørsmålene for å belyse denne og tolket intervjuene kan det risikeres at forskerens forståelse av tema lyser igjennom. Dette kan føre til at man leter etter de resultatene som man på forhånd har en oppfatning av vil komme frem. Både valg av spørsmål, måten de stilles på og tolkningen kan bli påvirket av dette. Det kan også oppstå missforståelse i intervjuprosessen i form av at informantene missoppfatter spørsmålet eller at de ulike informantene oppfatter spørsmålene ulikt. I tillegg kan det forkomme at forsker missoppfatter svarene. Dette vil igjen påvirke analysen.

Intervjuene foregikk på informantenes arbeidsplass etter ønske fra informantene selv. Dette ga like forhold for de to intervjuene. Det er få informanter i studiet og kommunene som er brukt er relativt små, noe som kan føre til at en eventuell frykt for gjenkjennelse og identifisering av den enkelte informant er tilstede. Dette kan igjen være med på å påvirke informantenes svar ved måten informantene uttrykker seg på og redselen for å si noe feil. Ved å melde inn studiet

til personvernforbundet og ved å forklare i forkant av intervjuene hva dataene skal brukes til er noe av den eventuelle frykten for dette forsøkt fjernet. Det å melde inne prosjektet viser til at det er et seriøst opplegg, og informasjonen er gitt i forsøk på å vise at man ikke er ute etter noen. Om man lykkes med å fjerne frykt som kan ha innvirkning på svarene er usikkert.

De to kommunene har et politisk ståsted, det samme har mest sannsynlig informantene og forsker. Kommunens politikk er åpen og kjent på forhånd. Informantenes egne politiske ståsted er ikke kjent. Politisk styre kan være en av grunnene til at informantene velger å svare på den måten som de gjør. De jobber under kommunen og må derfor være joviale og nøytrale i forhold til kommunes politikk. Informantene behøver ikke å ha et nøytralt syn i forhold til hvilket parti som syrer. Det samme gjelder forskeren. Dette er vanskelig å skille fra hverandre og kan være med på å påvirke resultatene noe som gir en stor usikkerhet i prosessen.

7 Konklusjon og avslutning

Alle yrkesutøvere arbeider innenfor overordnende lovverk og føringer som utgjør rammer og spillerom man skal handle innenfor. Funnene i min studie viser at saksbehandlere i plansaker på fylke og kommune nivå, forstår at det er nødvendig å ha et regelverk og bestemmelser for å fremme en helhetlig planlegging til samfunnets beste. De arbeider ved hjelp av plan og bygningsloven og naturmangfoldlovens bestemmelser for at naturmiljøet innenfor pressede områder skal bli ivaretatt i et langtidsperspektiv. Det er viktig siden naturmiljøet i seg selv ofte ikke har en økonomisk verdi. De lykkes med å ivareta de naturmiljøområdene med lovpålagt vern. Områder uten vernehensyn har de vannskligere for å ivareta.

Kommunene er den utøvende arealmyndigheten for sine arealer. Innenfor de områder i lovverket som gir rom for skjønn viser studiet at det finnes forskjeller i kommunenes forvaltningspraksis. Den lokalpolitiske partisituasjonen er noe av grunnen til dette, men også den enkelte saksbehandlers oppfattning og tolkning av lovverket har stor betydning. Dette vil trolig endres noe når lovverket er blitt innarbeidet i praksisen.

Funnene i denne studien kan tyde på at det er mangelfull eller dårlig kommunikasjon mellom arealplanleggerne og lokalpolitikere i kommunene når det kommer til avgjørelse av hva som skal ivaretas av ulike interesser og utvikling. De skal alle følge det samme lovverket, men det kan virke som om det er saksbehandlerne som i stor grad styrer miljøpolitikken lokalt istedenfor politikere. En av grunnene til dette kan være at lokalpolitikere ikke har nok kunnskap om lovverket. Det ville vært interessant å studere et større antall kommuner for å vite om dette eventuelt er en situasjon som forekommer flere steder i Norge.

Videre fant jeg i denne studien at innbyggernes ønsker er viktige for kommunene. Dette fordi kommunen ønsker medvirkning fra innbyggerne som skal trives og bo i kommunen. Kommunene må utvikle seg i tråd med samfunnsutviklingen. Dette skaper et press på arealene. For at naturmiljøet skal overleve og bli ivaretatt etter intensjonene i lovverkene når presset på arealene øker er det viktig med god samhandling mellom planlegging på alle nivåer og godt lovverk. God lokalkunnskap og forståelse fra alle som medvirker i utøvelsen av planleggingen er nødvendig for å kunne få til best mulige løsninger for alle parter.

8 Litteraturliste

8.1 Lover

1978 Lov av 9. juni nr. 50 om kulturminner (kulturminneloven)

1995 Lov av 12. juli nr. 23 om jord (jordloven)

2008 Lov av 27. juni nr. 71 om plan og byggeskaksbehandling (plan og bygningsloven)

2009 Lov av 19. juni nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven)

8.2 Litterateur

Convention on Biological Diversity, 2013, Introduction,

www.cbd.int/intro/default.shtml lastet ned: 20.04.2013

Bugge, H. C., 2011, Lærebok i miljøforvaltningsrett, 3. utgave, Universitetsforlaget

Dalland, O., 2007, Metode og oppgaveskriving for studenter, 4. utgave, Gyldendal akademiske, 4. utgave

Direktoratet for naturforvaltning, Konvensjon om biologisk mangfold (CBD), oppdatert

21.12.2012, <http://www.dirnat.no/naturmangfold/internasjonalt/avtaler/cbd/> lastet ned: 07.04.2013

Hågvar, S. Huse, S., 2005, Vern og forvaltning av norsk natur, NATF 200,

Landbruksbokhandelen s. 137

Hågvar, S., Berntsen, B., 2010, Norsk natur – farvel? En illustrert historie, 2. utgave, Unipub

Innjord, F. A., 2010, Plan og bygningsloven med kommentar, plandelen bind 1, Gyldendal akademiske

Kommuneplan Larvik, Samfunnsdelen, 2009-2020, vedtatt oktober 2009,

<http://www.larvik.kommune.no/upload/sentraledokumenter/planer/samfunnsdel/kps061009.pdf> lastet ned: 24.01.2013

- Kommuneplan Larvik Arealdelen, 2010-2022, Ufyllende bestemmelser og retningslinjer
<http://85.19.179.26/planarkiv/0709/201001/Dokumenter/Stadfestede%20utfyllende%20obestemmelser%20og%20retningslinjer.pdf> lastet ned: 24.01.2013
- Kommunedelplan, Larvik Larvik By, 2009-2020, vedtatt av kommunestyret i Larvik 14.juni 2006, skriftlig hefte
- Kommuneplan Stokke Samfunnsdelen 2009-2020, vedtatt av Stokke kommune 2. november 2009, skriftlig hefte
- Kommuneplan Stokke Arealdelen 2009-2020, vedtatt av Stokke kommune 2. november 2009
<http://www.stokke.kommune.no/PageFiles/598/Kommuneplan%202009-2020%20vedtatt%20kompl%20trykkeriversjon%20web.pdf> lastet ned: 25.01.2013
- Kommunesektorens organisasjon (KS), 2012, Kommunens rolle som arealplanmyndighet, Debatthefte, <http://www.ks.no/PageFiles/32024/Arealplanmyndighet.pdf> lastet ned: 13.03.2013
- Kulturarv, 2013, Kilden til Vestfolds historie, Vestfold fylkeskommune, <http://www.kulturarvvestfold.no/> lastet ned: 13.04.2013
- Kvale S., 1997, Det kvalitative forskningsintervjuet, Gyldendal
- Larvik kommune, 2013, Om Larvik, www.larvik.kommune.no/Om-Larvik/
Lastet ned: 07.04.2013
- Lovdata: Konvensjon om biologisk mangfold, <http://www.lovdata.no/traktater/text/tra-19920605-001.html#map0> lastet ned: 14.04.2013
- Miljøverndepartementet, 1993, Rundskriv nr. T-5/93, Areal og transportplanlegging, Rikspolitiske retningslinjer for samordnt areal og transportplanlegging
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/md/dok/rundskriv/1993/t-593-areal-og-transportplanlegging.html?id=107851> lastet ned: 20.04.2013
- Miljøverndepartementet 1, 2009 Veileder, Planlegging etter plan og bygningsloven, <http://www.regjeringen.no/upload/MD/Vedlegg/Veiledninger%20og%20brosjyrer/T-1476.pdf> lastet ned: 03.03.2013

- Miljøverndepartementet 2, 2009, Lovkommentar til plandelen i ny plan og bygningslov – og nytt i forbindelse av iverksetting av loven
http://www.regjeringen.no/upload/MD/Vedlegg/Planlegging/planveileder/lovkommentar_iverksetting%20.pdf lastet ned: 03.03.2012
- Miljøverndepartementet, 2011, Statelige retningslinjer for differensiert strandsoneforvaltning,
<http://www.lovdata.no/for/sf/md/md-20110325-0335.html> nedlastet: 04.04.2013
- Miljøverndepartementet, 2012, Veileder Naturmangfoldloven kapittel to, alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk – en praktisk innføring,
http://www.regjeringen.no/pages/36850877/Veileder_Naturmangfoldloven_endelig2.pdf lastet ned: 21.02.2013
- Miljøstatus 1, Konvensjon om biologisk mangfold, publisert 30.11.2012,
<http://www.miljostatus.no/no/Tema/Naturmangfold/Internasjonale-konvensjoner/Konvensjonen-om-biologisk-mangfold/> lastet ned: 31.03.2013
- Miljøstatus 2, Miljøstatus i Vestfold, Arealene, oppdatert: 22.01.2013
<http://fylker.miljostatus.no/Vestfold/Tema-A-A/Arealbruk/#tilstand> lastet ned: 31.03.2013
- Næringslivets handelsorganisasjon Vestfold, 2007, Vestfold i verden,
<http://helenorge.nho.no/getfile.php/filer%20og%20vedlegg/Vestfold.pdf> lastet ned: 08.04.2013
- NOU 2001: 2 Retten til miljøopplysninger, kapittel 5
- NOU 2004: 28 Lov om bevaring av natur, landskap og biologisk mangfold, kapittel 8
- NOU 2009: 16, Globale miljøutfordringer – norsk politikk, hvordan bærekraftig utvikling og klima kan ivaretas i offentlige beslutningsprosesser
- Pedersen, O. J., Sandvik, S., Skaaraas, H., Ness, S., Os, A., 2010, Plan- og bygningsrett, 2. utgave, Universitetsforlaget
- Regional utviklingsstrategi Vestfold, 2006, Vestfold i en bærekraftig vinnerregion, Fylkesplan 06-09, lastet ned: 25.03.2013,
<http://www.vfk.no/files/fylkesadministrasjonen/pdf/fylkesplaner/fylkesplan%2006-09%20endelig2.pdf>

Regional plan for bærekraftig arealpolitikk Vestfold, (RPBA), 2013,
<http://regional.vfk.no/~media/7EEBB7FCC330421CBA969C4D4AE52BEB.ashx>
lastet ned: 20.01.2013

Regional plan for bærekraftig arealpolitikk Vestfold, (RPBA), 2010, Delplan 1, Mål og
Strategier, Planprogram, 04.01.2012,
<http://regional.vfk.no/Nyheter/2010/~media/FC6668B5998C46B783FEFD7C965E26EF.ashx> lastet ned: 02.02.2013

Planportal Vestfold, 2011, Hefte,
http://www.planportal.no/uploads/pdf/FMV1007_Brosjyre_Planportalen_2011_A5.pdf
f lastet ned: 25.03.2013

Planportal Vestfold, 2013 Viktige natur og landskapsverdier,
http://www.planportalvestfold.no/hensyn/viktige_natur-_og_landskapsverdier/ lastet
ned: 11.03.2013

Primack, R., B., 2006, Essentials of Conservation Biology, 4. Edition, Sinauer

Stokke kommune, 2013, Om stokke, <http://www.stokke.kommune.no/Om-Stokke/>
lastet ned: 07.04.2013

Stortingsmelding nummer 29 (1996-1997) Regional planlegging og arealpolitikk

Stortingsmelding nummer 16 (2004-2005) Leve med kulturminner

Stortingsmelding nummer 26 (2006-2007) Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand

Stortingsmelding nummer 42 (2000-2001) Biologisk mangfold, sektoransvar og samordning

Stortingsmelding nummer 26 (2012-2013) Nasjonal transportplan 2014-2023

SSB : Statistisk sentralbyrå 2013, Folketall

<http://www.ssb.no/befolkning/statistikker/folkemengde/aar/2013-03-13?fane=tabell#content> lastet ned: 07.03.2013

Tahgaard, T., 2009, Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode,
Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS,

Taule, R., 2001, Escolás ordbok, Escolás forlag

Vestfold fylkeskommune, 2013, Vestfoldstatistikk,

http://statistikk.vfk.no/default.aspx?sc_itemid={C3FCCD56-96AF-4885-9127-E1E3F6C30FAD} lastet ned: 13.03.2013

Vedlegg

Vedlegg 1 Intervjuguide

Intervjuets gang:

1. Hei
2. Informasjon om prosjektet
 - a. Kort om oppgaven. Hva og hvorfor, ute etter å forstå
 - b. Båndopptak og notering, slette etterpå, anonymitet
 - c. Kort om temaene i intervjuet
3. Selve intervju
4. Oppsummering, runge om uklart, underskrift på samtykket
5. Takk for meg

Intervju:

Arealplanlegging og overordnede planer

- Hva mener du er den viktigste oppgaven til en arealplanlegger?
- Hva mener du er den største utfordringen som arealplanlegger i din kommune?
- Hva føler du som planlegger styrer planleggingen?
- Hvordan tror du den nye "Regional plan for bærekraftig utvikling for Vestfold" vil påvirke arealplanleggingen i kommunen?

Press og konflikter

- Føler du at det er stort press på arealene i din kommune? Hvilke arealer /områder har mest press?
- Er det noen områder som har mer konflikter enn andre i arealplanleggingen?
- Er det noen interessekonflikter som ofte går igjen? Blir det brukt mer eller mindre skjønn i slike områder kontra områder som ikke er like stort press?
- Når kommunen jobber med plansaker, føler du at det brukes mye skjønn, eller blir det meste avgjort etter plan og bygningsloven? (evt. andre lovverk)
- Er det forskjeller i planleggingen etter innføringen av naturmangfoldloven med tanke på naturverdier?

Naturmangfold og konflikter

- Kommunens forhold til biologisk mangfold og naturverdier?
- Hvilken type naturområder er det viktig for kommunen å ta vare på?
- Hvordan forholder kommunen seg til det, når presset på et slikt område er stort?
- Syntes kommunen det verd å ta vare på naturverdier når det kommer i konflikt med andre samfunnsinteresser?

Diverse:

- Generelt sett, hvilke interesser står sterkest i denne kommunen, av natur eller andre samfunnsinteresser?
- Kan du si noe om hva tror du er den største utfordringen med arealplanlegging i Vestfold?

Er det noe som er uklart, eller noen flere tanker om. Er det noe jeg ikke har spurt om som kan være viktig å få frem? Kan jeg ringe opp om jeg lurer på noe?

Takk for at du stilte opp!